

นโยบายอัตราค่าเล่าเรียนระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีการศึกษา 2538 - 2540 : บททดลองเสนอ

รังสรรค์ ณะพรพันธุ์

1. สภาพและปัญหา

มหาวิทยาลัยของรัฐก่อเกิดขึ้นในประเทศไทยเพียงเพื่อผลิตข้าราชการเป็นปฐุม ประเทศไทยแต่ดั้งเดิมถือเป็นหน้าที่ในการผลิตบริการการศึกษาเกือบทุกระดับ นับแต่ประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษา ด้วยเหตุผลที่บริการการศึกษาถือเป็น "บริการสาธารณะ"(Public Goods) การจัดสรรบริการการศึกษาจึงเป็นไปในลักษณะเสมือนหนึ่งสินค้าให้เปล่า อัตราค่าเรียนที่รัฐเรียกเก็บอยู่ในระดับต่ำ โดยที่ไม่มีการเก็บค่าเล่าเรียนเลยในการศึกษาภาคบังคับ

นโยบายค่าเล่าเรียนสำหรับระดับอุดมศึกษา ก็ดูจะเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับอื่นๆ ของรัฐที่มีการเก็บค่าเล่าเรียนในอัตราต่ำกว่าต้นทุนการผลิตตัวเฉลี่ยเป็นอันมาก โดยมีได้คำนึงถึงข้อเท็จจริงที่ว่า ระดับการศึกษาที่สูงมากเพียงใด ลักษณะความเป็นสินค้าสาธารณะ (Publicness of Goods) ยิ่งลดลงมากเพียงนั้น นโยบายการเก็บค่าเล่าเรียนในอัตราต่ำก็ก่อให้ภาครัฐบาลสามารถจ่ายเงินเดือนในระดับต่ำได้ เพราะเมื่อผู้รับบริการต้องใช้จ่ายในการลงทุนด้าน "ทุนมนุษย์" (Human Capital) น้อย การทำงานหลังจากสำเร็จการศึกษา แม้จะรับเงินเดือนต่ำก็คุ้มกับรายจ่ายการลงทุนนั้น ระบบการเก็บค่าเล่าเรียนในระดับต่ำเพื่อที่จะลดระดับเงินเดือนในภาครัฐบาลให้อยู่ในระดับต่ำได้นี้ ในขั้นแรกไม่มีปัญหา เนื่องจากภาคเอกชนมีขนาดเล็ก แต่เมื่อภาคเอกชนขยายใหญ่ขึ้นตามกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ระบบดังกล่าวนี้ก็เผชิญปัญหาในขั้นรากฐาน เพราะบัดนี้ภาคเอกชนกำลังเข้ามาแทนที่ภาครัฐบาลในฐานะนายจ้างรายใหญ่ของบัณฑิตมหาวิทยาลัย โดยที่ภาคเอกชนสามารถแข่งขันกับบัณฑิตมหาวิทยาลัยด้วยการเสนอโครงสร้างอัตราเงินเดือนสูงกว่าภาครัฐบาล พลังการแข่งขันจากภาคเอกชนทำให้ภาครัฐบาลมีอากว่าจ้างบุคลากรในสาขาวิชาที่มีความต้องการแรงงานในตลาดสูงได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ในขณะที่ภาคเอกชนยังมีขนาดเล็กและไม่มีพลังทางเศรษฐกิจมากนัก ภาครัฐบาลสามารถกจ่ายเงินเดือนให้อยู่ในระดับต่ำได้ แต่เมื่อภาคเอกชนเติบโตใหญ่กล้าแข็งทางเศรษฐกิจ นโยบายการกจ่ายเงินเดือนในภาครัฐบาลมีอากดำรงอยู่ได้ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องทบทวนนโยบายอัตราค่าเรียน เพราะบัดนี้มหาวิทยาลัยมิได้ผลิตบัณฑิตเพื่อป้อนระบบราชการเป็นปฐุมดังปางก่อน หากแต่ผลิตบัณฑิตป้อนภาคเอกชนเป็นสำคัญ นโยบายการเก็บค่าเล่าเรียนในอัตราต่ำมีผลเสมือนหนึ่งการให้เงินอุดหนุนในรูปแบบแอบแฝง (Implicit Subsidy) แต่ธุรกิจเอกชนที่ว่าจ้างบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยของรัฐ

2. นโยบายอัตราค่าเรียนระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

แนวนโยบายอัตราค่าเล่าเรียนของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีได้แตกต่างจากนโยบายเดียวกันของสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆของรัฐ แนวนโยบายดังกล่าวมีลักษณะสำคัญที่สมควรกล่าวถึงอย่างน้อย 3 ประการ กล่าวคือ

ประการแรก ค่าเล่าเรียนที่นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์รับภาระนั้นอยู่ในระดับต่ำมาก คำว่า "ค่าเล่าเรียน" หรือ "ค่าบริการการศึกษา" ในที่นี้ครอบคลุมค่าหน่วยกิต ค่าบำรุงห้องสมุด ค่าบำรุงสุขภาพ ค่าบำรุงกีฬา และค่าบำรุงกิจกรรมนักศึกษา ค่าบริการการศึกษาที่นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จ่ายนั้นตกเพียงปีละ 1,660 บาทในปีการศึกษา 2531 2,400 บาท ระหว่างปีการศึกษา 2532 - 2535 และ 4,200 บาทระหว่างปีการศึกษา 2536 - 2537 (ดูตารางที่ 1) ค่าเล่าเรียนหรือค่าบริการศึกษาดังกล่าวนี้อยู่ในระดับต่ำมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่ำกว่าค่าเล่าเรียนในโรงเรียนเอกชน ทั้งระดับอนุบาลศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา (ดูตารางที่ 2) แม้เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเล่าเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนรัฐบาล ค่าเล่าเรียนของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์สูงกว่าไม่มากนัก (4,200 บาท เทียบกับ 2,950 บาทในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และ 3,200 บาท ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย) (ดูตารางที่ 3)

ประการที่สอง ค่าเล่าเรียนของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีได้อยู่ในระดับต่ำในเชิงสัมบูรณ์ (Absolute Terms) เท่านั้น หากยังอยู่ในระดับต่ำในเชิงสัมพัทธ์ (Relative Terms) อีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเทียบกับต้นทุนการผลิตถัวเฉลี่ย (Average Total Cost) อย่างไรก็ตาม เนื่องจากมีปัญหาในการประเมินรายจ่ายการลงทุน (Capital Expenditure) ในองค์ประกอบของต้นทุนการผลิต ดังนั้น บทความนี้จึงพิจารณาเฉพาะต้นทุนแปรผันถัวเฉลี่ย (Average Variable Cost) ซึ่งคำนวณจากรายจ่ายในการดำเนินงาน (Current Expenditure) อันมิได้รวมรายจ่ายในหมวดค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้างและหมวดค่าครุภัณฑ์ กระนั้นก็ตาม ก็ยังมีปัญหาในการแยกแยะต้นทุนการผลิตบัณฑิตศึกษาออกจากต้นทุนการผลิตระดับปริญญาตรี ซึ่งมีอาจกระทำโดยไม่ใช่ดุลพินิจส่วนบุคคล ด้วยเหตุดังนี้เอง บทความนี้จึงเลือกคำนวณต้นทุนแปรผันถัวเฉลี่ยสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์โดยรวม โดยมีได้แยกแยะบัณฑิตศึกษาออกจากการศึกษาระดับปริญญาตรี ผลการคำนวณปรากฏว่า ต้นทุนแปรผันถัวเฉลี่ยต่อนักศึกษาเต็มเวลา (Abstract Student) เพิ่มจากระดับปีละ 22,000 บาทในปีการศึกษา 2531 เป็นมากกว่าปีละ 40,000 บาทในปีการศึกษา 2536 (ดูตารางที่ 4) เมื่อเปรียบเทียบค่าบริการศึกษากับต้นทุนแปรผันถัวเฉลี่ยแล้วตกประมาณ 7 - 10 % ในระหว่างปีการศึกษา 2531 - 2536 (ดูตารางที่ 5) ข้อที่พึงสังเกตก็คือ ต้นทุนแปรผันนั้นเพิ่มขึ้นตามกาลเวลา อย่างน้อยที่สุดต้องปรับตัวตามอัตราเงินเฟ้อ จึงจะสามารถรักษาระดับรายจ่ายที่แท้จริง (Real Variable Expenditure) ในระดับเดิมได้ หากมหาวิทยาลัยมิได้ปรับค่าบริการการศึกษาตามกาลเวลา อัตราส่วนระหว่างค่าบริการศึกษากับต้นทุนแปรผัน

ถัวเฉลี่ยจะมีแนวโน้มตกต่ำลงไปเรื่อยๆ ดังปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างปีการศึกษา 2532 - 2535 เฉพาะปีที่มีการปรับค่าบริการการศึกษาเท่านั้นที่สัดส่วนนี้ทะยานขึ้น ดังเช่นปีการศึกษา 2532 และ 2536 (ดูตารางที่ 5)

ประการที่สาม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ก็ดูเดียวกับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐอื่นๆ ที่ได้ปรับค่าบริการการศึกษาอย่างต่อเนื่อง การปรับค่าบริการแต่ละครั้งทิ้งช่วงเวลานานหลายปี จาริตปฏิบัติดังกล่าวนี้มีผลกระทบ 2 ด้าน ในด้านหนึ่งนั้น การที่มหาวิทยาลัยมิได้ปรับค่าบริการการศึกษาตามภาวะเงินเฟ้อ ทำให้รายได้จากค่าบริการที่เรียกเก็บได้มีอำนาจซื้อลดลง กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ค่าบริการการศึกษาที่แท้จริง (Real Terms) ตกต่ำลง ดังจะเห็นได้ว่า ค่าหน่วยกิต 100 บาทในปีการศึกษา 2537 มีค่าเท่ากับ 70.47 บาท ตามราคาปี 2529 (ดูตารางที่ 6) หรือค่าบำรุงห้องสมุด 400 บาทในปีการศึกษา 2537 มีค่าเท่ากับ 282 บาทตามราคาในปี 2529 (ดูตารางที่ 7) แนวนโยบายการทิ้งช่วงในการปรับค่าบริการการศึกษาดังกล่าวนี้อาจมีผลกระทบต่อรายได้มหาวิทยาลัย กล่าวคือ ในช่วงที่ยังไม่มีการปรับค่าบริการการศึกษา รายได้ที่แท้จริง (Real Revenue) จะมีค่าตกต่ำลง ในอีกด้านหนึ่ง ด้วยเหตุที่ไม่ได้มีการปรับค่าบริการการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เมื่อมีการปรับค่าบริการแต่ละครั้งมักจะเป็นการปรับอย่างก้าวกระโดด อาทิเช่นการปรับค่าหน่วยกิตจาก 35 บาท เป็น 50 บาทในปีการศึกษา 2532 อัตราการเพิ่มสูงถึง 42.9 % และการปรับค่าหน่วยกิตจาก 50 บาท เป็น 100 บาทในปีการศึกษา 2536 อัตราการเพิ่มสูงถึง 100 %

3. โครงสร้างอัตราค่าบริการการศึกษาปีการศึกษา 2537 : การศึกษาเปรียบเทียบ

ในการศึกษาเปรียบเทียบโครงสร้างอัตราค่าบริการการศึกษาระดับอุดมศึกษา อาศัยข้อมูลจากมหาวิทยาลัยของรัฐ 9 แห่ง และมหาวิทยาลัยเอกชน 5 แห่ง เป็นฐานในการศึกษา ดังรายละเอียดปรากฏในตารางที่ 8-10 การเปรียบเทียบกระทำใน 2 ลักษณะ ลักษณะที่หนึ่งเป็นการเปรียบเทียบมหาวิทยาลัยของรัฐกับมหาวิทยาลัยเอกชน ลักษณะที่สองเป็นการเปรียบเทียบภายในกลุ่มมหาวิทยาลัยของรัฐด้วยกันเอง

3.1 มหาวิทยาลัยของรัฐกับมหาวิทยาลัยเอกชน

โครงสร้างค่าบริการการศึกษาของมหาวิทยาลัยเอกชนมิได้แตกต่างจากมหาวิทยาลัยของรัฐในสาระสำคัญ บางมหาวิทยาลัยเก็บค่าบริการการศึกษารายการหลักเพียง 2 รายการ คือ ค่าหน่วยกิต และค่าบำรุงมหาวิทยาลัยหรือค่าบำรุงการศึกษา ซึ่งครอบคลุมค่าบำรุงสุขภาพ ค่าบำรุงกีฬา ค่าบำรุงกิจกรรมนักศึกษา และค่าบำรุงห้องสมุด (ดูตารางที่ 8 และ 9)

มหาวิทยาลัยเอกชนกำหนดค่าบริการการศึกษาในระดับคุ่มทุนเป็นอย่างน้อย ถึงจะไม่ต้องถัวกำไรค่ากำไร ก็ต้องได้กำไรสามัญ (Normal Profit) เป็นอย่างต่ำ ดังนั้น มหาวิทยาลัยเอกชนจึงเก็บค่าหน่วยกิตในอัตราสูง ในกรณีทั่วไป ค่าหน่วยกิตในมหาวิทยาลัยเอกชนสูงกว่า

มหาวิทยาลัยของรัฐที่เก็บค่าหน่วยกิตสูงสุด (อันได้แก่จุฬาลงกรณ์ ธรรมศาสตร์ และมหิดล) ถึง 6-8 เท่า หากเทียบกับมหาวิทยาลัยของรัฐที่เก็บค่าหน่วยกิตต่ำสุด (ขอนแก่น) ก็สูงเป็น 20-26 เท่า ความแตกต่างดังกล่าวนี้สะท้อนถึงนโยบายการเก็บค่าเล่าเรียนอัตราต่ำของรัฐได้เป็นอย่างดี (ดูตารางที่ 8)

ค่าหน่วยกิตในมหาวิทยาลัยเอกชนมิได้กำหนดอัตราไว้แตกต่างกันระหว่างภาคการศึกษาปกติกับภาคฤดูร้อน เพราะเหตุที่ไม่มี ความแตกต่างในด้านต้นทุนการผลิต อาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนเมื่อรับเงินเดือนในภาคฤดูร้อน ก็ต้องมีภาระการสอนในภาคฤดูร้อนให้สมกับเงินที่ได้รับ ในกรณีที่จ้างอาจารย์พิเศษ ค่าสอนในภาคฤดูร้อนที่มหาวิทยาลัยเอกชนจ่ายมิได้แตกต่างจากภาคการศึกษาปกติ ด้วยเหตุที่ไม่มี ความแตกต่างในด้านต้นทุนการผลิตนี้เอง ค่าหน่วยกิตในภาคฤดูร้อนจึงมิได้แตกต่างจากภาคการศึกษาปกติ ยิ่งไปกว่านั้น มหาวิทยาลัยเอกชนในฐานะหน่วยผลิตย่อมต้องการใช้กำลังการผลิตให้เต็มที่ การเก็บค่าหน่วยกิตในภาคฤดูร้อนสูงกว่าภาคปกติย่อมมีผลในการลดทอนความต้องการในการลงทะเบียน อันเป็นเหตุให้สูญเสียรายได้

ด้วยเหตุที่มหาวิทยาลัยเอกชนเริ่มต้นด้วยการผลิตบริการการศึกษาในสาขาวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์เป็นปฐม จึงไม่มีวิชาภาคปฏิบัติ การเปิดสอนวิชาภาคปฏิบัติเพิ่งจะปรากฏเมื่อมีการจัดการสอนในด้านศิลปกรรมศาสตร์ นิเทศศาสตร์ คอมพิวเตอร์ และวิศวกรรมศาสตร์ ด้วยเหตุดังนี้ จึงเริ่มมีการเก็บค่าหน่วยกิตวิชาภาคปฏิบัติในอัตราสูงกว่าลักษณะวิชาปกติ ดังกรณีมหาวิทยาลัยกรุงเทพ ความแตกต่างดังกล่าวนี้เป็นผลจากความแตกต่างด้านต้นทุนการผลิต มหาวิทยาลัยเอกชนบางแห่ง ดังเช่นมหาวิทยาลัยรังสิตมิได้กำหนดโครงสร้างค่าหน่วยกิตให้แตกต่างไปตามประเภทของลักษณะวิชา (ระหว่างวิชาบรรยายกับวิชาภาคปฏิบัติ) หากแต่ยึดเกณฑ์สาขาวิชา กล่าวคือ สาขาวิชาที่เสียต้นทุนการผลิตสูงเรียกเก็บค่าหน่วยกิตในอัตราสูง (ดูตารางที่ 8) ค่าหน่วยกิตจึงมีตั้งแต่ระดับหน่วยกิตละ 800 บาทในสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ จนถึงหน่วยกิตละ 5,000 บาท ในสาขาแพทยศาสตร์

มหาวิทยาลัยเอกชนเรียกเก็บค่าบำรุงมหาวิทยาลัยในอัตราสูง ส่วนใหญ่เกาะกลุ่มอยู่ในช่วงปีละ 2,000 - 3,000 บาท เฉพาะมหาวิทยาลัยหอการค้าที่เก็บถึงปีละ 5,000 บาท การเก็บค่าบำรุงมหาวิทยาลัยในอัตราสูงเป็นเพราะมหาวิทยาลัยเอกชนมิได้เก็บค่าบำรุงจีปาดะ กระนั้นก็ตาม มหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งเก็บค่าบำรุงจำนวนมากรายการ ส่วนใหญ่ก็เรียกเก็บค่าบำรุงมหาวิทยาลัยด้วย แต่เรียกเก็บในอัตราไม่สูงนัก เฉพาะมหาวิทยาลัยมหิดลเท่านั้นที่เรียกเก็บค่าบำรุงมหาวิทยาลัยในระดับใกล้เคียงกับมหาวิทยาลัยเอกชน (ดูตารางที่ 8)

3.2 โครงสร้างอัตราค่าบริการการศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ

โครงสร้างค่าบริการการศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐมีลักษณะสำคัญอย่างน้อย 5 ประการ กล่าวคือ (ตารางที่ 11 ถึงตารางที่ 13)

ประการแรก ค่าบริการอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐต่ำกว่ามหาวิทยาลัยเอกชน เป็นอันมาก หากกำหนดให้ค่าบริการอุดมศึกษาสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ของ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (ABAC) มีดัชนีเท่ากับ 1.00 ปรากฏว่า ค่าดัชนีของมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์เท่ากับ 0.15 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเท่ากับ 0.19 และมหาวิทยาลัยมหิดลเท่ากับ 0.26 (ดูตารางที่ 13)

ประการที่สอง มหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคโดยทั่วไปแล้วเก็บค่าบริการอุดมศึกษาต่ำกว่า มหาวิทยาลัยในส่วนกลาง ดัชนีค่าบริการของมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ยกเว้นสาขาวิศวกรรม ศาสตร์และสาขาวิชาคอมพิวเตอร์) เท่ากับ 0.06 และของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ยกเว้นสาขาวิชา วิศวกรรมศาสตร์) เท่ากับ 0.11 ส่วนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เท่ากับ 0.16 สูงกว่า มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แต่ต่ำกว่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหิดล ทั้งนี้มีข้อ น่าสังเกตว่า มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์มิได้เก็บค่าบริการการศึกษาสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ แตกต่างจากสาขาวิชาอื่น ๆ

ประการที่สาม มหาวิทยาลัยของรัฐซึ่งเดิมเก็บค่าบริการการศึกษาเพียงอัตราเดียวสำหรับการจัดการศึกษาทุกสาขาวิชา (Uniform Rate) เริ่มเปลี่ยนโครงสร้างอัตราค่าบริการที่มีความ หลากหลาย (Differentiated Rate) มากขึ้น การเก็บค่าหน่วยกิตแตกต่างกันระหว่างวิชาบรรยาย กับวิชาปฏิบัติที่ต้องใช้ห้องทดลองหรือใช้อุปกรณ์การเรียนการสอนพิเศษ เป็นปฏิบัติการที่มีมาเป็น เวลาช้านาน แต่การเก็บค่าหน่วยกิตแตกต่างตามสาขาวิชาเป็นปรากฏการณ์ค่อนข้างใหม่ ดังกรณี มหาวิทยาลัยศิลปากรเรียกเก็บค่าหน่วยกิตสาขาวิชาเกษตรศาสตร์สูงกว่าสาขาวิชาอื่น ๆ เป็นอาทิ มหาวิทยาลัยของรัฐส่วนใหญ่สร้างความหลากหลายของโครงสร้างอัตราค่าบริการอุดมศึกษา ด้วยการเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษในสาขาวิชาที่มีความต้องการแรงงานในตลาดสูงและสาขาที่เสีย ต้นทุนการผลิตสูง (ดูตารางที่ 10) กระนั้นก็ตาม บางมหาวิทยาลัยยังคงอ้างไว้ซึ่งโครงสร้าง ค่าบริการอุดมศึกษาอัตราเดียวไว้ ดังกรณีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล และ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ดูตารางที่ 13) อย่างไรก็ตาม นโยบายของรัฐบาลในการผลักดัน ให้สถาบันอุดมศึกษาของรัฐพึ่งตนเองทางการเงินมากขึ้น ประกอบกับมาตรการจำกัดกำลังคน ภาครัฐมีส่วนสำคัญในการกดดันให้สถาบันอุดมศึกษาของรัฐปรับค่าบริการการศึกษาให้ สอดคล้องกับสภาพการณ์ในตลาดและต้นทุนการผลิต แรงกดดันนี้เองที่ผลักดันให้โครงสร้างอัตรา ค่าบริการอุดมศึกษามีความหลากหลาย โดยที่มีอัตราแตกต่างกันตามสาขาวิชา ปรากฏการณ์นี้ จะแผ่ขยายครอบคลุมภาคอุดมศึกษาของรัฐทั่วทั้งภาคในอนาคต

ประการที่สี่ มหาวิทยาลัยของรัฐจำนวนมากเก็บค่าบริการในสาขาวิชาที่ขาดแคลนสูงกว่า สาขาวิชาอื่น ๆ โดยที่สาขาวิชาเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นสาขาวิชาที่เสียต้นทุนการผลิตสูงทั้งสิ้น มหาวิทยาลัยที่กำหนดอัตราค่าบริการเช่นนี้ได้แก่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย

เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยขอนแก่น และ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อัตราค่าบริการในสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์มีตั้งแต่ระดับ 11,650 บาท ต่อปีในกรณีมหาวิทยาลัยขอนแก่นไปจนถึง 27,200 บาทต่อปีในกรณีของมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ กระนั้นก็ตาม ก็ยังอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับมหาวิทยาลัยเอกชน ซึ่งเก็บ ค่าบริการสาขาเดียวกันนี้ในอัตรา 35,000 - 50,000 บาทต่อปี (ดูตารางที่ 13) แต่เมื่อเทียบกับ ค่าบริการสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ของมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ดัชนีค่าบริการสาขา วิศวกรรมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยขอนแก่นมีค่าเท่ากับ 0.42 และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เท่ากับ 0.98 (ดูตารางที่ 13) อนึ่งมีข้อน่าสังเกตว่า จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เก็บค่าบริการสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ในระนาบเดียวกับสาขา วิชาอื่น ๆ

ประการที่ห้า มหาวิทยาลัยของรัฐมีแนวโน้มที่จะเก็บค่าธรรมเนียมหรือค่าบริการประเภท ที่ระบุเป้าหมายว่าจะนำรายได้ไปใช้จ่ายในด้านหนึ่งด้านใดโดยเฉพาะ (Revenue Earmarking) ดังเช่นค่าบริการห้องสมุด ค่าบำรุงกีฬา ค่าบำรุงสุขภาพ ค่าบำรุงกิจกรรมนักศึกษา เป็นต้น ค่าธรรมเนียมหรือค่าบริการเหล่านี้จัดเก็บตามหลักการเก็บภาษีอากรตามผลประโยชน์ที่ได้รับ (Benefit Principle of Taxation) กล่าวคือ เมื่อนักศึกษาได้ประโยชน์จากบริการด้านใดของมหาวิทยาลัย ก็ควรจะเป็นผู้รับภาระจ่ายในการจัดสรรบริการด้านนั้น การเก็บค่าธรรมเนียมหรือค่าบริการ ในลักษณะเช่นนี้ ในด้านหนึ่งสะท้อนให้เห็นว่า งบประมาณแผ่นดินที่ได้รับไม่พอเพียงที่จะนำมา จัดสรรบริการเหล่านั้น แต่ในอีกด้านหนึ่งก็เกื้อกูลให้มีการให้บริการแก่นักศึกษาตามความต้องที่ เปิดเผย (Revealed Preference) หากนักศึกษาไม่ยินยอมจ่ายค่าธรรมเนียมหรือค่าบริการในด้าน ใด การจัดบริการเหล่านั้นย่อมมีโอกาสเป็นไปได้ และเมื่อนักศึกษาชำระค่าธรรมเนียมหรือค่าบริการ เหล่านั้นแล้ว มหาวิทยาลัยไม่สามารถให้บริการที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง ก็อาจเป็นเหตุให้นักศึกษา ร้องเรียนและกดดันให้มหาวิทยาลัยปรับปรุงบริการ ลักษณะ Revenue Earmarking ของค่า เหมเนียมหรือค่าบริการจึงช่วยสร้างกลไกในการก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างอุปสงค์กับอุปทาน ซึ่งเกื้อกูลให้มหาวิทยาลัยสนองต่อความต้องการของนักศึกษาได้ ประโยชน์ที่สำคัญยิ่ง อีกประการหนึ่งของลักษณะ Revenue Earmarking ก็คือ การจัดเก็บค่าธรรมเนียมหรือค่าบริการใน ลักษณะเช่นนี้ช่วยป้องกันความขัดแย้งในการแย่งชิงทรัพยากรทางการเงินภายในมหาวิทยาลัย เพราะเมื่องบประมาณมีไม่พอเพียงในการจัดสรรบริการในด้านใด มหาวิทยาลัยก็ต้องขึ้นค่าบริการ สำหรับการจัดสรรบริการในด้านนั้น

4. โครงสร้างอัตราค่าบริการการศึกษาของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ปีการศึกษา 2537

เมื่อเปรียบเทียบโครงสร้างอัตราค่าบริการการศึกษาในปีการศึกษา 2537 ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์กับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐอื่นๆ มีข้อพึงสังเกตอย่างน้อย 6 ประการ กล่าวคือ

ประการแรก ค่าหน่วยกิตในภาคการศึกษาปกติของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์อยู่ในระดับสูงสุด และอยู่ในระดับเดียวกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหิดล (หน่วยกิตละ 100 บาท) แต่ค่าหน่วยกิตในภาคฤดูร้อนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์อยู่ในลำดับที่สี่ รองจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ตารางที่ 8)

ประการที่สอง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เก็บค่าบำรุงสุขภาพปีละ 50 บาท เทียบกับมหาวิทยาลัยมหิดล 700 บาท นับเป็นอัตราต่ำสุดในกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา อย่างไรก็ตาม มหาวิทยาลัยบางแห่งมิได้เก็บค่าบำรุงรายการนี้ (ดูตารางที่ 9)

ประการที่สาม จำนวนมหาวิทยาลัยที่จัดเก็บค่าบำรุงกีฬา มีพอกๆ กับจำนวนที่ไม่ได้จัดเก็บค่าบำรุงรายการนี้ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เก็บค่าบำรุงกีฬาในอัตราปีละ 50 บาท นับเป็นอัตราต่ำสุดในกลุ่มมหาวิทยาลัยที่มีการจัดเก็บค่าบำรุงรายการนี้ (ดูตารางที่ 9)

ประการที่สี่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จัดเก็บค่าบำรุงกิจกรรมนักศึกษาปีละ 100 บาท นับเป็นอัตราต่ำสุด เทียบกับมหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งเก็บในอัตราปีละ 600 บาท อันเป็นอัตราสูงสุด (ดูตารางที่ 9)

ประการที่ห้า มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เก็บค่าบำรุงห้องสมุดในอัตราค่อนข้างต่ำ กล่าวคือปีละ 400 บาท ซึ่งเป็นอัตราที่สูงกว่ามหาวิทยาลัยขอนแก่นและมหาวิทยาลัยมหิดล และเท่ากับมหาวิทยาลัยศิลปากร แต่ต่ำกว่ามหาวิทยาลัยอื่นๆ (ดูตารางที่ 9)

ประการที่หก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มิได้เก็บค่าบำรุงมหาวิทยาลัย และเก็บค่าธรรมเนียม พิเศษเฉพาะสาขาวิศวกรรมศาสตร์ แม้จะเก็บค่าหน่วยกิตในอัตราสูง แต่เมื่อพิจารณาค่าบริการการศึกษาในองค์รวมแล้ว อัตราค่าบริการการศึกษาของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ต่ำกว่ามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในสาขาวิชาที่ขาดแคลน โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิศวกรรมศาสตร์ ค่าบริการของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ใกล้เคียงกับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สูงกว่ามหาวิทยาลัยขอนแก่น แต่ต่ำกว่ามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ดูตารางที่ 11)

เมื่อพิจารณาโครงสร้างค่าบริการการศึกษาของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในปีการศึกษา 2537 จะพบว่า ค่าหน่วยกิตเป็นรายการที่มีน้ำหนักถึง 85.7% และค่าบำรุงห้องสมุด 9.5% (ตารางที่ 11) มหาวิทยาลัยที่มีการเก็บค่าบำรุงมหาวิทยาลัย ค่าบำรุงมหาวิทยาลัยจะมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าค่าหน่วยกิต ดังกรณีมหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ยิ่งมหาวิทยาลัยที่เก็บค่าธรรมเนียมพิเศษด้วยแล้ว ค่าธรรมเนียมพิเศษมีน้ำหนักมากกว่าค่าหน่วยกิตเสียอีก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาวิชาที่ขาดแคลน (ตารางที่ 11)

5. ข้อเสนอการปรับโครงสร้างค่าบริการการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์

5.1 หลักการ

การปรับโครงสร้างค่าบริการการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์พึงยึดถือหลักการสำคัญดังต่อไปนี้

ประการแรก ค่าบริการอุดมศึกษาควรจะสูงกว่าระดับอนุบาลศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา เพราะระดับการศึกษายังสูงมากเพียงใด อัตราผลตอบแทนที่ตกแก่สังคม (Social Rate of Return) ยิ่งต่ำมากเพียงนั้น กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ผลประโยชน์ที่บังเกิดขึ้นเป็นผลประโยชน์ส่วนบุคคล (Private Benefit) ยิ่งกว่าผลประโยชน์ของสังคม (Social Benefit)

ประการที่สอง ด้วยเหตุที่บริการอุดมศึกษาช่วยเพิ่มพูนรายได้ของผู้เรียนโดยตรง ดังนั้นนักศึกษาหรือผู้ปกครองจึงควรมีส่วนรับภาระรายจ่ายในการจัดบริการอุดมศึกษาของรัฐ แต่สัดส่วนการรับภาระควรจะเป็นเท่าใดเป็นประเด็นที่ถกเถียงและยากที่จะหาข้อยุติได้ กระนั้นก็ตาม คงเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า สัดส่วนการรับภาระเพียง 7-10% ของต้นทุนแปรผันตัวเฉลี่ยดังที่นักศึกษาธรรมศาสตร์รับภาระอยู่ในปัจจุบันนั้นนับเป็นสัดส่วนที่ต่ำเกินไป หลักการในเรื่องนี้มีอยู่ว่า บริการอุดมศึกษาประเภทใดให้ผลประโยชน์ส่วนบุคคลเป็นหลัก โดยที่เกือบมิได้ให้ประโยชน์แก่สังคมเลย อัตราค่าบริการสำหรับบริการอุดมศึกษาประเภทนั้นควรจะใกล้เคียงกับต้นทุนการผลิตตัวเฉลี่ย แต่บริการอุดมศึกษาที่ให้ประโยชน์แก่สังคม สัดส่วนการรับภาระรายจ่ายของนักศึกษาควรลดลงเหลือกันไป บริการอุดมศึกษาประเภทที่มีความต้องการในตลาดสูง ซึ่งมักจะเป็นประเภทที่มีการผลิตไม่เพียงพอแก่ความต้องการของตลาด โดยพื้นฐานเป็นบริการที่ผู้รับการศึกษาได้รับผลตอบแทนส่วนบุคคลสูง ดังนั้น นักศึกษาจึงควรรับภาระรายจ่ายใกล้เคียงกับต้นทุนการผลิตตัวเฉลี่ย ด้วยเหตุที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงการใช้ดุลพินิจส่วนบุคคล จึงขอเสนอหลักการกำหนดค่าบริการการศึกษาดังนี้

(ก) บริการอุดมศึกษาที่มีความต้องการในอัตราสูง จะเก็บค่าบริการการศึกษาในระดับ 75-100 % ของต้นทุนแปรผันตัวเฉลี่ย

(ข) บริการอุดมศึกษาที่มีความต้องการในตลาดต่ำจะเก็บค่าบริการการศึกษาในระดับ 50-75 % ของต้นทุนแปรผันตัวเฉลี่ย

หลักการที่เสนอข้างต้นนี้ย่อมมีนัยว่า รัฐยังคงให้เงินอุดหนุนแก่นักศึกษาอย่างน้อยเท่ากับ ต้นทุนคงที่ถัวเฉลี่ย (Average Fixed Cost) ในกรณี (ก) หรือเท่ากับต้นทุนคงที่ถัวเฉลี่ยกับอีก 50 % ของต้นทุนแปรผันถัวเฉลี่ยในกรณี (ข)

ประการที่สาม มหาวิทยาลัยของรัฐควรจะปรับอัตราค่าบริการการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ โดยที่อย่างน้อยที่สุดอัตราการเพิ่มขึ้นของค่าบริการอุดมศึกษาควรจะเท่ากับอัตราเงินเฟ้อ เพื่อรักษารายได้ที่แท้จริง (Real Revenue) ไว้ในระดับเดิม แต่มหาวิทยาลัยจำเป็นต้องรุกไปข้างหน้าเพื่อก้าวให้ทันความก้าวหน้าด้านวิทยาการ การมีรายได้ที่แท้จริงในระดับเดิมนั้นย่อมไม่เป็นการเพียงพอ จำเป็นต้องมีรายได้ที่แท้จริงเพิ่มขึ้นเพื่อนำไปใช้จ่ายในการพัฒนา ดังนั้น การปรับค่าบริการการศึกษาควรจะเป็นไปตามสูตรดังต่อไปนี้

$$g = i + d$$

ในที่นี้ g = อัตราการเพิ่มขึ้นของค่าบริการอุดมศึกษา

i = อัตราเงินเฟ้อ

d = อัตราการเพิ่มขึ้นของค่าบริการอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนา

การปรับค่าบริการอุดมศึกษาอย่างสม่ำเสมอได้เป็นไปเพื่อรักษาระดับรายได้ที่แท้จริงเท่านั้น หากยังเพื่อป้องกันการปรับชนิดสวบสวบอีกด้วย เพราะการทิ้งช่วงในการปรับมักจะต้องมีการปรับอย่างสวบสวบเสมอ

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากค่าบริการอุดมศึกษาในปัจจุบันอยู่ในระดับ 7-10% ของต้นทุนแปรผันถัวเฉลี่ย การปรับค่าบริการสู่ระดับ 50 % ของต้นทุนแปรผันถัวเฉลี่ยย่อมต้องมีการปรับอย่างสวบสวบ ข้อเสนอในที่นี้ก็คือ การปรับค่าบริการอุดมศึกษาอย่างสวบสวบตลอดช่วงเวลา ระหว่างปีการศึกษา 2538-2540 โดยที่มีการปรับทุกปี หลังจากนั้นจึงค่อยๆ ลดลักษณะก้าวกระโดดของค่าบริการอุดมศึกษาลง

5.2 โครงสร้างใหม่

ข้อเสนอว่าด้วยการปรับค่าบริการอุดมศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ตลอดช่วงเวลา ระหว่างปีการศึกษา 2538 - 2540 ปรากฏในตารางที่ 14 ตามข้อเสนอ นี้จะมีการปรับค่าธรรมเนียมและค่าบำรุงทุกรายการ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นการปรับโครงสร้างค่าบริการการศึกษาทั้งระบบ นอกเหนือจากการปรับขึ้นค่าบริการทั้งปวงแล้ว โครงสร้างใหม่ยังประกอบด้วยรายการใหม่ 2 รายการ คือ

(ก) ค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อการพัฒนา

(ข) ค่าบำรุงมหาวิทยาลัย

5.2.1 ค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อการพัฒนา

ค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อการพัฒนาเป็นค่าธรรมเนียมที่เก็บเป็นรายปี โดยพื้นฐานแล้วเป็นรายการที่จะปรับค่าบริการอุดมศึกษาให้สะท้อนถึงประโยชน์ส่วนบุคคลที่ได้รับ บริการอุดมศึกษาประเภทที่ให้ประโยชน์ส่วนบุคคลสูงจะเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อการพัฒนาในระดับสูง แต่จะเก็บในอัตราต่ำสำหรับบริการอุดมศึกษาที่ให้ประโยชน์ส่วนบุคคลน้อย กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การเก็บค่าบริการอุดมศึกษาควรจะแตกต่างกันไปตามสาขาวิชา โดยที่ความแตกต่างระหว่างสาขาวิชาเป็นความแตกต่างในด้านประโยชน์ส่วนบุคคลที่ได้รับ การดำเนินนโยบายเช่นนี้กระทำได้ 2 ลักษณะ คือ

ลักษณะแรก ได้แก่ การเก็บค่าหน่วยกิตในอัตราที่แตกต่างกันระหว่างสาขาวิชาต่างๆ โดยที่โครงสร้างอัตราค่าหน่วยกิตสะท้อนถึงความแตกต่างด้านผลประโยชน์ส่วนบุคคลที่นักศึกษาได้รับ

ลักษณะที่สอง ได้แก่ การเก็บค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อการพัฒนา โดยยึดหลักการเดียวกัน

โดยที่เป้าประสงค์ในการปรับโครงสร้างค่าบริการอุดมศึกษาครั้งนี้ประการหนึ่งก็คือ การปรับค่าบริการเพื่อให้นักศึกษารับภาระรายจ่ายเพิ่มขึ้นจนอยู่ในระดับ 50 % ของต้นทุนแปรผัน ตัวเฉลี่ยเป็นอย่างน้อย หากอาศัยการปรับค่าหน่วยกิตเป็นสำคัญ ค่าหน่วยกิตจะต้องปรับขึ้นประมาณ 10 เท่า นอกจากนี้ การเก็บค่าหน่วยกิตแตกต่างตามสาขาวิชาย่อมสร้างปัญหาในการบริหารจัดการเป็นอย่างมาก

การจัดเก็บค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อการพัฒนาในอัตราที่แตกต่างกันตามกลุ่มวิชาสร้างปัญหาในการบริหารจัดการไม่มากเท่าการเก็บค่าหน่วยกิตในอัตราที่แตกต่างกันตามสาขาวิชา นอกจากนี้ การระบุเป้าหมายการนำรายได้จากค่าธรรมเนียมรายการนี้ไปใช้จ่ายอย่างชัดเจนไม่เพียงแต่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนามหาวิทยาลัยเท่านั้น หากยังช่วยให้นักศึกษาผู้รับภาระมีภาพที่ชัดเจนว่า เงินที่จ่ายไปนี้จะถูกนำไปใช้จ่ายในด้านใด

มหาวิทยาลัยของรัฐหลายต่อหลายแห่งได้เริ่มจัดเก็บ "ค่าธรรมเนียมพิเศษ" มาก่อนแล้ว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเรียกรายการนี้ว่า "ค่าบำรุงสาขาวิชา" (ดูตารางที่ 10) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยอื่นๆกำลังพิจารณาปรับโครงสร้างค่าบริการการศึกษาไปในแนวทางที่จะมีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เรียกรายการนี้ว่า "ค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อการพัฒนา" ทั้งนี้เพราะต้องการกำหนดเป้าหมายว่าจะต้องนำรายได้รายการนี้ไปใช้จ่ายในการพัฒนามหาวิทยาลัยโดยเฉพาะ (Revenue Earmarking)

ผู้ที่ต้องเสียค่าธรรมเนียมพิเศษเพื่อการพัฒนา ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีทุกสาขาวิชา รวมทั้งนักศึกษาภาคบัณฑิตของคณะนิติศาสตร์ ยกเว้นนักศึกษาในโครงการจัดการศึกษา

พิเศษที่มีลักษณะเป็นโครงการเลี้ยงตัวเอง ซึ่งมีการจัดเก็บค่าบริการอุดมศึกษาในอัตราใกล้เคียงกับอัตราตลาดอยู่แล้ว

หนึ่ง ขอให้สังเกตว่า นักศึกษาแพทยศาสตร์มิได้อยู่ในข่ายได้รับยกเว้น ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อการพัฒนา เพราะการจัดการศึกษาในคณะแพทยศาสตร์มิได้อาศัยเฉพาะแต่งบประมาณแผ่นดินเท่านั้น หากยังอาศัยงบรายได้พิเศษของมหาวิทยาลัยด้วย นักศึกษาแพทยศาสตร์เมื่อสำเร็จการศึกษา ย่อมมีโอกาสแสวงหาผลประโยชน์ส่วนบุคคลได้มาก ดังนั้นจึงต้องเสียค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อการพัฒนาตามหลักการพื้นฐาน อย่างไรก็ตาม นักศึกษาแพทยศาสตร์ที่ทำสัญญาทำงานกับภาครัฐบาลจะได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อการพัฒนา เพราะการทำงานกับภาครัฐบาลได้ทำลายโอกาสในการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนบุคคลไปเสียหนึ่งแล้ว สำหรับผู้ที่มีได้ทำสัญญาทำงานกับภาครัฐบาล หรือทำงานไม่ครบตามกำหนดเวลา จำต้องใช้คืนค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อการพัฒนาแก่มหาวิทยาลัยตามสัดส่วนวิธีการในทางปฏิบัติก็คือจะต้องให้นักศึกษาแพทยศาสตร์ทุกคนทำสัญญากับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เกี่ยวกับเรื่องนี้

อัตราค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อพัฒนาที่กำหนดไว้แตกต่างกันตามกลุ่มวิชา กลุ่มวิชาแต่ละกลุ่มจำแนกตามระดับความขาดแคลนกำลังคน ซึ่งส่วนหนึ่งสะท้อนถึงประโยชน์ส่วนบุคคลที่ได้รับ กลุ่มวิชาที่มีปัญหาการขาดแคลนกำลังคนมาก อัตราเงินเดือนในตลาดแรงงานย่อมอยู่ในระดับสูง นั่นย่อมหมายความว่า ผู้ที่ศึกษากลุ่มวิชาดังกล่าวนี้มีโอกาสได้รับผลประโยชน์ส่วนบุคคลสูงกว่ากลุ่มวิชาอื่นๆ หลักการพื้นฐานมีอยู่ว่า กลุ่มวิชาที่มีโอกาสได้รับผลประโยชน์ส่วนบุคคลสูงจะต้องเสียค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อพัฒนาสูงกว่ากลุ่มวิชาอื่นๆ ตารางที่ 15 นำเสนอการจำแนกกลุ่มวิชาเป็น 5 กลุ่ม ตามหลักการที่กล่าวข้างต้นนี้ ดังนั้น ค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อพัฒนาจะมีอัตราที่แตกต่างกันอยู่ 5 อัตรา

โครงสร้างอัตราค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อพัฒนาที่กำหนดโดยมีเป้าหมายว่า ต้องการเก็บค่าหน่วยกิตเพิ่มขึ้นจากอัตราที่กำหนดไว้มากน้อยเท่าใด อาทิเช่น สาขาวิชาในกลุ่ม (๑) ซึ่งเป็นกลุ่มวิชาที่มีโอกาสได้รับผลตอบแทนส่วนบุคคลค่อนข้างต่ำ กำหนดเป้าหมายว่าต้องการค่าหน่วยกิตเพิ่มขึ้นอีกหน่วยกิตละ 50 บาท รวมกับค่าหน่วยกิตพื้นฐาน 200 บาท เป็นหน่วยกิตละ 250 บาท แต่ค่าหน่วยกิตที่ต้องการเพิ่มขึ้นอีกหน่วยกิตละ 50 บาทนี้มีได้รวมไว้ในค่าหน่วยกิตพื้นฐานหากแต่แยกมาจัดเก็บในรายการค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อพัฒนา โดยมีข้อสมมติว่า นักศึกษาเต็มเวลา (Full-time Equivalent Student) ลงทะเบียนปีละ 36 หน่วยกิต ดังนั้น ค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อพัฒนาสำหรับสาขาวิชาในกลุ่ม (๑) จึงเท่ากับปีละ 1,800 บาท (= 50 x 36) เป้าหมายค่าหน่วยกิตที่ต้องการเก็บเพิ่มเติมเพื่อคำนวณค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อพัฒนาปรากฏในตารางที่ 15 อัตราค่าธรรมเนียมดังกล่าวปรากฏในตารางที่ 16 ถึง 20

รายได้จากการเก็บค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อการพัฒนาจะแบ่งปันกันระหว่างมหาวิทยาลัยส่วนกลางกับคณะวิชาในสัดส่วน 30 : 70 แต่ที่จริงแล้วค่าธรรมเนียมดังกล่าวนี้จะถือเป็นรายได้ของมหาวิทยาลัยทั้งหมดยกเว้นยกเว้นการตัดสินใจ แต่ด้วยเหตุที่มหาวิทยาลัยต้องการให้คณะวิชาต่างๆ เร่งรัดพัฒนาเพื่อทำให้ทันวิทยาการและเพื่อสร้างไว้ซึ่งความได้เปรียบเชิงแข่งขัน (Competitive Advantage) กับสาขามหาวิทยาลัยต่างประเทศ มหาวิทยาลัยเอกชน และมหาวิทยาลัยของรัฐด้วยกันเอง จึงกำหนดให้มีการแบ่งปันรายได้จากค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อการพัฒนา รายได้ส่วนที่ตกแก่มหาวิทยาลัยส่วนกลางจะนำไปใช้ในการพัฒนาสำนัก/สถาบันที่ไม่มีรายได้ประเภทนี้ อีกส่วนหนึ่งจะผันไปช่วยเหลือสาขา/คณะวิชาที่ไม่สามารถจัดเก็บค่าธรรมเนียมในอัตราสูง เนื่องจากความจำกัดของกลไกตลาด

รายได้จากการเก็บค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อการพัฒนาจะนำไปใช้จ่ายในด้านอื่นนอกเหนือจากการพัฒนามิได้ มหาวิทยาลัยจะกันรายได้ส่วนนี้ให้แก่คณะวิชาต่างๆ การนำรายได้รายการนี้ไปใช้จ่ายจึงต้องมีแผนงานที่เด่นชัดที่ผ่านการพิจารณาของ "คณะกรรมการพัฒนามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์" แล้ว ดังนั้น จึงไม่ควรริบใช้จ่ายในปีแรกที่มีรายได้รายการนี้ และมีจำกัดเบิกจ่ายทุกปี หากแต่ควรให้ความสนใจในการจัดทำแผนงานพัฒนาให้แจ่มชัด รายได้รายการนี้จะไม่อนุญาตให้นำไปใช้จ่ายเป็นค่าตอบแทน ค่าใช้สอย ค่าสาธารณูปการ หรือค่าครุภัณฑ์บางประเภท ดังเช่น เครื่องปรับอากาศ เป็นอาทิ แต่จะส่งเสริมให้นำไปใช้จ่ายในการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร (Management Information System) การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอน การจัดระบบโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการวิจัย (Research Infrastructure) เป็นต้น

คณะวิชาที่ยังไม่มีแผนงานพัฒนาที่ต้องใช้รายได้จากค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อการพัฒนา อาจทำความเข้าใจให้คณะวิชาที่มีรายได้ไม่พอเพียงนำเงินไปใช้จ่ายได้ แต่ทั้งนี้คณะวิชาลูกหนี้ก็ต้องชำระคืนคณะวิชาเจ้าหนี้ตามกำหนดเวลา

คณะวิชาที่มีรายได้น้อย รวมทั้งสำนัก/สถาบัน อาจขอใช้รายได้จากการเก็บค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อการพัฒนาจากมหาวิทยาลัยส่วนกลางได้ แต่ทั้งนี้จะต้องเสนอแผนงานต่อคณะกรรมการพัฒนามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

5.2.2 ค่าบำรุงมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นมหาวิทยาลัยฝ่ายข้างน้อยที่ไม่มีภาระเก็บค่าบำรุงมหาวิทยาลัย แต่บัดนี้มีความจำเป็นต้องจัดเก็บค่าบำรุงรายการนี้ ทั้งนี้ด้วยเหตุผลอย่างน้อย 2 ประการ

ประการแรก รายจ่ายในหมวดค่าสาธารณูปการ ซึ่งครอบคลุมค่าไฟฟ้า ค่าประปา และค่าโทรศัพท์เพิ่มขึ้นเป็นอันมา ส่วนสำคัญเป็นผลจากการติดเครื่องปรับอากาศในห้องเรียนจำนวนมาก

ประการที่สอง มหาวิทยาลัยมีความจำเป็นต้องใช้จ่ายในด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน ดังเช่นการจัดซื้อเครื่องฉายข้ามศีรษะ หลอดไฟ แผ่นใส และอุปกรณ์อื่นๆ แต่งบประมาณเพื่อการนี้มีไม่พอเพียง ด้วยเหตุที่สำนักงานงบประมาณเข้มงวดในการจัดสรรงบประมาณในหมวดค่าใช้สอย ค่าตอบแทน ค่าวัสดุ และค่าสาธารณูปการ แต่รายจ่ายในรายการเหล่านี้เป็นประโยชน์แก่นักศึกษาโดยตรง จึงสมควรที่จะให้นักศึกษาเป็นผู้รับภาระ

ข้อเสนอในการเก็บค่าบำรุงมหาวิทยาลัยในระหว่างปีการศึกษา 2538 -2540 ยังคงกำหนดอัตราค่าบำรุงในระดับต่ำ ทั้งนี้เพราะเหตุว่าไม่ต้องการสร้างภาระแก่นักศึกษามากเกินไป อัตราค่าบำรุงมหาวิทยาลัยตามข้อเสนอนี้จึงค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับมหาวิทยาลัยของรัฐที่มีการเรียกเก็บค่าบำรุงรายการนี้อยู่แล้ว (ดูตารางที่ 8 เทียบกับตารางที่ 14)

5.3 บทสรุปข้อเสนอการปรับโครงสร้างอัตราค่าบริการอุดมศึกษา

ข้อเสนอการปรับโครงสร้างอัตราค่าบริการอุดมศึกษาประกอบด้วยสามส่วน ส่วนที่หนึ่งเป็นการปรับอัตราค่าบริการ ส่วนที่สองเป็นเงื่อนไขการใช้รายได้จากค่าบริการ และส่วนที่สามเป็นเงื่อนไขอื่นๆ

5.3.1 การปรับค่าบริการอุดมศึกษา

(1) จะมีการปรับค่าบริการอุดมศึกษาทุกรายการและทุกปีตลอดช่วงปีการศึกษา 2538-2540 ซึ่งถือเป็นระยะปรับตัว (Transitional Period) หลังจากนั้นจะมีการพิจารณาปรับโครงสร้างอัตราค่าบริการทุกๆ 2 ปี โดยลดลักษณะก้าวกระโดดของอัตราค่าบริการ รายละเอียดของการปรับอัตราค่าบริการปรากฏในตารางที่ 14

(2) จะมีการเก็บค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อการพัฒนาจากนักศึกษาระดับปริญญาตรีทุกคนในทุกสาขาวิชา ยกเว้นนักศึกษาในโครงการพิเศษที่มีการเก็บค่าบริการการศึกษาในอัตราใกล้เคียงกับอัตราตลาดอยู่แล้ว

(3) จะมีการเก็บค่าบำรุงมหาวิทยาลัยจากนักศึกษาระดับปริญญาตรีทุกคนในทุกสาขาวิชา รวมทั้งนักศึกษาในโครงการพิเศษที่มีลักษณะเป็นโครงการเลี้ยงตัวเอง โดยที่ค่าบำรุงมหาวิทยาลัยถือเป็นรายได้ของมหาวิทยาลัย มิได้ถือเป็นรายได้ของโครงการ

(4) ค่าบำรุงห้องสมุดนอกจากจะเก็บจากนักศึกษาระดับปริญญาตรีโดยทั่วไปแล้ว ยังจัดเก็บจากนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีนานาชาติแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และบรรดาโครงการพิเศษที่มีลักษณะเป็นโครงการเลี้ยงตัวเอง กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ นักศึกษา

ที่เล่าเรียนเพื่อรับปริญญาจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทุกคนจะต้องชำระค่าบำรุงห้องสมุดเสมอหน้ากัน ไม่ว่าจะสังกัดคณะวิชาหรือโครงการใด

5.3.2 เงื่อนไขการใช้จ่ายได้จากค่าบริการ

(1) ค่าหน่วยกิต ค่าบำรุงมหาวิทยาลัย และบรรดาค่าธรรมเนียมในหมวด (ค) ในตารางที่ 14 ถือเป็นรายได้ของมหาวิทยาลัย ซึ่งจะนำไปใช้ในการใดก็ได้

(2) ค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อการพัฒนาจักต้องแบ่งปันระหว่างมหาวิทยาลัยส่วนกลางกับคณะ/สาขาวิชาในสัดส่วน 30 ต่อ 70

(2.1) มหาวิทยาลัยจะกันเงินอย่างน้อยร้อยละ 5 ของค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อการพัฒนา หรือจำนวนไม่น้อยกว่าปีละ 1 ล้านบาท เพื่อนำเข้ากองทุนพัฒนา มหาวิทยาลัย

(2.2) คณะ/สาขาที่ต้องการใช้จ่ายได้จากค่าธรรมเนียมนายการนี้จักต้องเสนอแผนงานพัฒนาต่อคณะกรรมการพัฒนามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เพื่อขอความเห็นชอบ

(2.3) สำนัก/สถาบัน หรือคณะ/สาขาวิชาที่ไม่มีหรือมีรายได้จากค่าธรรมเนียน้อย อาจเสนอแผนงานพัฒนาเพื่อใช้งบพัฒนาจากส่วนกลาง

(3) รายได้จากค่าบำรุงสุขภาพจักต้องนำไปใช้จัดบริการการแพทย์สำหรับนักศึกษา

(4) รายได้จากค่าบำรุงกีฬาจักต้องนำไปจัดสรรบริการกีฬาแก่นักศึกษา

(5) รายได้จากค่าบำรุงกิจกรรมนักศึกษาจักต้องนำไปใช้ในการประกอบกิจกรรมทั้งในและนอกหลักสูตรของนักศึกษา

(6) รายได้จากค่าบำรุงห้องสมุดจักต้องนำไปใช้จ่ายในด้านการห้องสมุด อนึ่ง รายได้จากค่าบำรุงห้องสมุดส่วนที่เกินกว่าอัตราที่เรียกเก็บในปีการศึกษา 2537 ตลอดช่วงปีการศึกษา 2538- 2540 จักต้องกันสำหรับใช้จ่ายในการจัดและพัฒนาระบบห้องสมุดในอาคารธรรมศาสตร์ 60 ปี

5.3.3 เงื่อนไขอื่น ๆ

(1) โครงสร้างอัตราค่าบริการการศึกษาที่ปรับเปลี่ยนใหม่จะไม่บังคับใช้ย้อนหลังกับนักศึกษาที่เข้ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ก่อนปีการศึกษา 2538 โครงสร้างที่ปรับเปลี่ยนแต่ละปีจะบังคับใช้กับนักศึกษาที่เข้ามหาวิทยาลัยในปีการศึกษานั้นๆ และบังคับใช้ตลอดอายุขัยความเป็น

นักศึกษา

(2) มหาวิทยาลัยจะกันเงินรายได้จากค่าหน่วยกิตประมาณร้อยละ 10 มาจัดสรรเป็นทุนการศึกษาสำหรับนักศึกษายากจน

6. ผลกระทบ

การปรับค่าบริการอุดมศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ระหว่างปีการศึกษา 2538 - 2540 ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งในด้านความเป็นธรรม ความเสมอภาคในโอกาสการจัดสรรทรัพยากร รายได้ของมหาวิทยาลัย และฐานะการแข่งขันของมหาวิทยาลัย

6.1 ความเป็นธรรม

ข้อเสนอว่าด้วยการปรับโครงสร้างค่าบริการอุดมศึกษาข้างต้นนี้ ทำให้ผู้รับบริการอุดมศึกษาต้องรับภาระรายจ่ายในการจัดการศึกษามากขึ้น ในปีการศึกษา 2538 ภาระรายจ่ายค่าบริการอุดมศึกษาเพิ่มขึ้นในอัตราที่แตกต่างกันดังนี้

กลุ่มวิชา (ก)	
วิศวกรรมศาสตร์	59.6 %
แพทยศาสตร์	440.5 %
กลุ่มวิชา (ข)	269.0 %
กลุ่มวิชา (ค)	226.2 %
กลุ่มวิชา (ง)	183.3 %
กลุ่มวิชา (จ)	140.5 %

การปรับโครงสร้างค่าบริการอุดมศึกษาครั้งนี้จึงสอดคล้องกับหลักการที่ว่า ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากบริการสาธารณะของรัฐประเภทใด จำต้องร่วมรับภาระรายจ่ายในการจัดบริการสาธารณะประเภทนั้นๆ ค่าบริการอุดมศึกษาที่เปลี่ยนแปลงตามข้อเสนอนี้ปรากฏในตารางที่ 18 ถึง 22

อย่างไรก็ตาม แม้ข้อเสนอการปรับโครงสร้างอัตราค่าบริการอุดมศึกษาครั้งนี้ดูเหมือนจะเป็นการก้าวกระโดด แต่เมื่อเปรียบเทียบกับต้นทุนแปรผันตัวเฉลี่ยแล้ว ยังนับว่าไม่สูงนัก กล่าวคือ ค่าบริการการศึกษาที่นักศึกษาในกลุ่มวิชา (จ) รับภาระในปีการศึกษา 2538 เทียบเป็นร้อยละ 19.83 % ของต้นทุนแปรผันตัวเฉลี่ย โดยที่กลุ่มวิชา (ก) รับภาระ 44.57 % ของต้นทุนแปรผันตัวเฉลี่ย (ดูตารางที่ 23) อนึ่ง เนื่องจากตัวเลขต้นทุนแปรผันตัวเฉลี่ยเป็นตัวเลขเฉลี่ยทั้งมหาวิทยาลัย ภาระของนักศึกษาในกลุ่มวิชา (ก) ที่ปรากฏในตารางที่ 23 จึงสูงเกินจริง หากมีการคำนวณต้นทุนแปรผันตัวเฉลี่ยจำแนกตามสาขาวิชา ภาระของนักศึกษาในกลุ่มวิชา (ก) จะต่ำกว่าตัวเลขที่ปรากฏเป็นอันมาก ทั้งนี้เพราะเหตุว่า การผลิตบริการวิศวกรรมศาสตร์และแพทยศาสตร์ล้วนแล้วแต่เสียต้นทุนการผลิตสูงกว่าสาขาวิชาอื่นๆ ทั้งสิ้น

การที่นักศึกษาสาขาวิชาส่วนใหญ่รับภาระค่าบริการการศึกษาเพียง 20-30% ของต้นทุนแปรผันตัวเฉลี่ยในปีการศึกษา 2538 แสดงว่า ประชาชนผู้เสียภาษีอากรมีส่วนร่วมรับภาระต้นทุน

การผลิตในส่วนที่เป็นต้นทุนคงที่ทั้งหมดรวมกับอีก 70-80 % ของต้นทุนแปรผัน ดังนั้น แม้การปรับโครงสร้างค่าบริการอุดมศึกษาครั้งนี้จะทำให้ผู้รับบริการต้องร่วมรับภาระรายจ่ายในการผลิตมากขึ้น กระนั้นก็ตาม สาธารณชนยังคงเป็นผู้รับภาระรายจ่ายส่วนใหญ่ไว้

6.2 ความเสมอภาคในโอกาส

การปรับโครงสร้างค่าบริการอุดมศึกษาครั้งนี้ย่อมซ้ำเติมปัญหาความไม่เสมอภาคในโอกาสการศึกษา เนื่องจากนักศึกษาที่ยากจนมีอาจรับภาระรายจ่ายได้ อย่างไรก็ตาม ความไม่เสมอภาคในโอกาสการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นปัญหาปลายเหตุ เพราะปัญหาความไม่เสมอภาคมีมาแต่ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาแล้ว ด้วยเหตุดังนั้น จำนวนนักศึกษาที่ยากจนในระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งมหาวิทยาลัยของรัฐระบบจำกัดรับมีอยู่ไม่มากนัก หากยึดถือเส้นความยากจน (Poverty line) ที่กำหนดจากระดับพอประทังชีวิต อาจจะไม่มีความยากจนเลย หรืออย่างมากที่สุดเพียง 2-3 % ของจำนวนนักศึกษารวม

อย่างไรก็ตาม เพื่อมิให้ปัญหาความไม่เสมอภาคในโอกาสการศึกษาร้ายแรงไปกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน จำเป็นที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จักต้องดำเนินการอย่างน้อย 4 ประการ

ประการแรก ได้แก่ การนำรายได้จากค่าหน่วยกิตไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 จัดสรรเป็นทุนการศึกษาสำหรับนักศึกษาที่ยากจน และระดมทุนการศึกษาที่มีอยู่แล้วมาใช้เพื่อการนี้

ประการที่สอง ได้แก่ การดำเนินการประชาสัมพันธ์เพื่อให้สาธารณชนรับทราบว่า มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ไม่มีนโยบายกีดกันคนจน ตรงกันข้าม ยินดีอำนวยความสะดวกแก่นักศึกษาที่ยากจน

ประการที่สาม ได้แก่ การดำเนินการและประสานงานกับสหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในการจัดสรรเงินเชื่อเพื่อการศึกษา

ประการที่สี่ ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือแก่นักศึกษาที่ยากจนในวันมอบตัวเข้ามหาวิทยาลัย และในวันชำระค่าบริการการศึกษา ตลอดจนการกระจายข่าวสารผ่านระบบอาจารย์ที่ปรึกษา

6.3 การจัดสรรทรัพยากร

การปรับโครงสร้างอัตราค่าบริการอุดมศึกษาครั้งนี้เป็นผลดีต่อการจัดสรรทรัพยากร และเกื้อกูลให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

หากพิจารณาในแง่ของระบบเศรษฐกิจโดยรวม การที่มหาวิทยาลัยของรัฐพึ่งพิงตนเองในทางการเงินมากขึ้น ย่อมเกื้อกูลให้รัฐบาลสามารถนำทรัพยากรของรัฐไปใช้จ่ายในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมด้านอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจภูมิภาค และการแก้ปัญหาความยากจน

หากพิจารณาในแง่ของมหาวิทยาลัย การปรับโครงสร้างอัตราค่าบริการอุดมศึกษาย่อมช่วยผ่อนคลายข้อจำกัดทางการเงินของมหาวิทยาลัย และเกื้อกูลให้มหาวิทยาลัยจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

หากพิจารณาในแง่ของนักศึกษา การขึ้นค่าบริการอุดมศึกษาย่อมมีผลในการกดดันให้นักศึกษาสนใจศึกษาเล่าเรียนมากยิ่งขึ้น นโยบายการเก็บค่าเล่าเรียนในอัตราต่ำมีส่วนทำให้นักศึกษาละเลยการเรียน เพราะแม้จะสอบตก แต่ต้นทุนของการสอบตกอยู่ในระดับต่ำ การขึ้นค่าเล่าเรียนมีผลในการทำให้ค่าเสียโอกาสของการสอบตกมีต้นทุนที่สูงขึ้น จึงมีผลกดดันให้นักศึกษาสนใจศึกษาเล่าเรียน นอกจากนี้ เมื่อต้องจ่ายค่าบริการในระดับสูง นักศึกษาย่อมต้องตรวจสอบการให้บริการของมหาวิทยาลัยด้วย ซึ่งมีผลต่อการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตของมหาวิทยาลัยอีกโฉดหนึ่ง

6.4 รายได้ของมหาวิทยาลัย

รายได้ของมหาวิทยาลัยจะเพิ่มขึ้นจากการปรับค่าบริการอุดมศึกษาครั้งนี้ ดังรายละเอียดปรากฏในตารางที่ 24 เนื่องจากโครงสร้างอัตราค่าบริการโครงสร้างใหม่มีได้บังคับย้อนหลัง รายได้ที่เพิ่มขึ้นในปีการศึกษา 2538 จึงมีไม่มาก แต่จะขึ้นสู่ระดับสูงสุดในปีการศึกษา 2541 เมื่อนักศึกษาทุกชั้นปีต้องเสียค่าบริการตามโครงสร้างใหม่

6.5 ฐานะการแข่งขันของมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยของรัฐกำลังเผชิญกับพลังการแข่งขัน ไม่จำเพาะแต่มหาวิทยาลัยเอกชนและมหาวิทยาลัยของรัฐด้วยกันเอง หากยังรวมถึงมหาวิทยาลัยนานาชาติและสาขามหาวิทยาลัยต่างประเทศด้วย ดังนั้น มหาวิทยาลัยจึงต้องพยายามสร้างไว้ซึ่งความได้เปรียบเชิงแข่งขัน (Competitive Advantage) ของตนเองไว้ รายได้ที่ได้จากการปรับโครงสร้างอัตราค่าบริการอุดมศึกษาจึงไม่ควรนำไปใช้จ่ายอย่างปราศจากเป้าหมายหรือใช้ไปในทางอื้อฉวยฉก หากแต่ควรกำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจนที่จะทุ่มเทการใช้จ่ายไปเพื่ออ้างหรือเพิ่มพูนความได้เปรียบเชิงแข่งขันดังกล่าวข้างต้นนี้

ตารางที่ 1
รายจ่ายค่าบริการการศึกษา
นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2531 - 2536

(บาทต่อปี)

รายการ	2531	2532	2533	2534	2535	2536
1. ค่าหน่วยกิต	1,260	1,800	1,800	1,800	1,800	3,600
2. ค่าบำรุงห้องสมุด	200	400	400	400	400	400
3. ค่าบำรุงสุขภาพ	100	100	100	100	100	100
4. ค่าบำรุงกีฬา	50	50	50	50	50	50
5. ค่าบำรุงกิจกรรมนักศึกษา	50	50	50	50	50	50
รวมค่าบริการการศึกษา	1,660	2,400	2,400	2,400	2,400	4,200

ที่มา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

- หมายเหตุ**
- (1) ค่าหน่วยกิตในปีการศึกษา 2531 เท่ากับหน่วยกิตละ 35 บาท ในระหว่างปีการศึกษา 2532 - 2535 เท่ากับหน่วยกิตละ 50 บาท และ 100 บาทในปีการศึกษา 2536
 - (2) การคำนวณรายจ่ายค่าหน่วยกิต มีข้อสมมติว่า นักศึกษาลงทะเบียนแล้วเฉลี่ยปีละ 36 หน่วยกิต

ตารางที่ 2

อัตราค่าบริการการศึกษาโรงเรียนเอกชน
จำแนกตามระดับการศึกษา
ปีการศึกษา 2537

(บาทต่อปี)

ระดับการศึกษา	ค่าบริการการศึกษา
อนุบาลศึกษา	5,400
ประถมศึกษา	5,400
มัธยมศึกษาตอนต้น	6,200
มัธยมศึกษาตอนปลาย	6,750

ที่มา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

- หมายเหตุ**
- (1) อัตราค่าบริการการศึกษาในตารางนี้เป็นอัตราขั้นสูงที่กำหนดโดยกระทรวงศึกษาธิการ
 - (2) โรงเรียนเอกชนที่เก็บค่าเล่าเรียนไม่เกินอัตราที่ควบคุมมีสิทธิที่จะได้รับเงินอุดหนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ
 - (3) โรงเรียนเอกชนที่เก็บค่าเล่าเรียนสูงกว่าอัตราที่ควบคุม จะไม่ได้รับเงินอุดหนุน

ตารางที่ 3

อัตราค่าบริการการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาล
ปีการศึกษา 2537

(บาทต่อปี)

ค่าบริการการศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย
1. ค่าบำรุงการศึกษา	1,000	1,000
2. ค่าสมัครเข้าเรียน	50	50
3. ค่าขึ้นทะเบียน	100	100
4. ค่าบำรุงห้องสมุด	200	200
5. ค่าบำรุงสุขภาพหรือห้องพยาบาล	100	100
6. ค่าภาคปฏิบัติหรือวัสดุฝึกหัด หรืออุปกรณ์การศึกษา (บาทต่อหน่วย)	50	50
7. ค่าลงทะเบียนรายวิชา (บาทต่อหน่วย)	50	50
8. ค่าสอบแก้ตัว (บาทต่อหน่วย)	5	30

ที่มา กองมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

หมายเหตุ

- (1) อัตราค่าบริการการศึกษาในตารางนี้เป็นอัตราขั้นสูงที่กำหนดโดยกระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนรัฐบาลแต่ละโรงเรียนสามารถเลือกกำหนดอัตราค่าบริการได้ตามความเหมาะสม
- (2) สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สมมติว่า นักเรียนลงทะเบียนปีละ 30 หน่วยการเรียนรู้ โดยไม่มีวิชาภาคปฏิบัติ และไม่ต้องสอบแก้ตัว ค่าบริการการศึกษาที่จ่ายตกปีละ 2,950 บาท
- (3) สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สมมติว่า นักเรียนลงทะเบียนปีละ 35 หน่วยการเรียนรู้ โดยที่ข้อสมมติอื่นๆ เหมือนข้อ (2) ค่าบริการการศึกษาที่จ่ายตกปีละ 3,200 บาท

ตารางที่ 4

ต้นทุนแปรผันถัวเฉลี่ยในการผลิตบริการอุดมศึกษา

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รวมงบประมาณแผ่นดินและงบพิเศษของมหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2531 - 2536

(บาทต่อปี)

ปีการศึกษา	ถัวเฉลี่ยต่อหัวนักศึกษา	ถัวเฉลี่ยต่อ Abstract Student
2531	18,218	22,109
2532	20,525	24,513
2533	24,095	28,743
2534	28,057	30,667
2535	34,431	37,396
2536	37,079	40,123

ที่มา

- (1) ข้อมูลงบประมาณแผ่นดิน จากสำนักงบประมาณ
- (2) ข้อมูลงบพิเศษ จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- (3) ข้อมูลจำนวนนักศึกษา จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

หมายเหตุ

- (1) ไม่รวมงบลงทุน
- (2) จำนวนนักศึกษาและจำนวน Abstract Students ครอบคลุมทั้งระดับปริญญาตรี และบัณฑิตศึกษา
- (3) ใช้จ่ายแปรผันในการผลิตบริการอุดมศึกษาได้ปรับข้อมูลให้เป็นปีการศึกษา

ตารางที่ 5

ค่าบริการการศึกษาคิดเป็นร้อยละของต้นทุนแปรผันตัวเฉลี่ย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2531 - 2536

(%)

ปีการศึกษา	ค่าบริการการศึกษา (บาทต่อปี)	ต้นทุนแปรผันตัวเฉลี่ย (บาทต่อปี)	ค่าบริการการศึกษาเทียบกับ ต้นทุนแปรผันตัวเฉลี่ย (%)
2531	1,660	22,109	7.24
2532	2,400	24,513	9.79
2533	2,400	28,743	8.35
2534	2,400	30,667	7.83
2535	2,400	37,396	6.42
2536	4,200	40,123	10.47

ที่มา ตารางที่ 1 และ 4

หมายเหตุ

- (1) ค่าบริการการศึกษา รวมค่าหน่วยกิต (36 หน่วย) ค่าบำรุงห้องสมุด ค่าบำรุงสุขภาพ ค่าบำรุงกีฬา และค่าบำรุงกิจกรรมนักศึกษา
- (2) ต้นทุนแปรผัน ได้แก่ รายจ่ายจากงบดำเนินการในงบประมาณแผ่นดิน และงบพิเศษของมหาวิทยาลัย
- (3) ต้นทุนแปรผันตัวเฉลี่ย คือ ต้นทุนแปรผันตัวเฉลี่ยต่อ Abstract Student รวมระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา

ตารางที่ 6
ค่าหน่วยกิตในนามและค่าหน่วยกิตที่แท้จริง
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พ.ศ. 2528 - 2537

(บาท)

ปี	ค่าหน่วยกิตในนาม (Nominal Terms)	ดัชนีราคาผู้บริโภค ปี 2529 = 100 ตามราคาปี 2529	ค่าหน่วยกิตที่แท้จริง (Real Terms)
2528	35	98.2	35.64
2529	35	100.0	35.00
2530	35	102.5	34.15
2531	35	106.4	32.89
2532	50	112.1	44.60
2533	50	118.8	42.09
2534	50	125.6	39.81
2535	80	130.8	61.16
2536	100	135.1	74.02
2537	100	141.9	70.47

ที่มา

- (1) ข้อมูลค่าหน่วยกิต จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- (2) ดัชนีราคาผู้บริโภค จากกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

หมายเหตุ

- (1) ดัชนีราคาผู้บริโภคปี 2537 เป็นตัวเลขประมาณการ โดยมีข้อสมมติว่า อัตราเงินเฟ้อในปีนี้เท่ากับ 5%
- (2) GDP Deflator น่าจะมีความเหมาะสมกว่าดัชนีราคาผู้บริโภคในการปรับข้อมูลในตารางนี้ แต่ความล่าช้าในการจัดทำ GDP Deflator ทำให้ไม่สามารถนำมาคำนวณได้

ตารางที่ 7
ค่าบำรุงประเภทต่างๆ คำนวณตามราคาปี 2529
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2528 - 2537

ปี	ดัชนีราคา ผู้บริโภคปี 2529 =100	ค่าบำรุงห้องสมุด		ค่าบำรุงสุขสภ นักศึกษา		ค่าบำรุงกีฬา		ค่าบำรุงกิจกรรม	
		ในนาม	แท้จริง	ในนาม	แท้จริง	ในนาม	แท้จริง	ในนาม	แท้จริง
2528	98.2	100	102	50	51	50	51	80	81
2529	100.0	200	200	50	50	50	50	80	80
2530	102.5	200	195	50	49	50	49	100	98
2531	106.4	200	188	50	47	50	47	100	94
2532	112.1	400	357	50	45	50	45	100	89
2533	118.8	400	337	50	42	50	42	100	84
2534	125.6	400	318	50	40	50	40	100	80
2535	130.8	400	306	50	38	50	38	100	76
2536	135.1	400	296	50	37	50	37	100	74
2537	141.9	400	282	50	35	50	35	100	70

- ที่มา** (1) ข้อมูลค่าบำรุงประเภทต่างๆ จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
(2) ดัชนีราคาผู้บริโภค จากกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์
- หมายเหตุ** (1) ดัชนีราคาผู้บริโภคปี 2537 เป็นตัวเลขประมาณการ โดยมีข้อสมมติว่า อัตราเงินเฟ้อในปีนี้เท่ากับ 5%
(2) GDP Deflator น่าจะมีความเหมาะสมกว่าดัชนีราคาผู้บริโภคในการปรับข้อมูลในตารางนี้ แต่ความล่าช้าในการจัดทำ GDP Deflator ทำให้ไม่สามารถนำมาคำนวณได้

ตารางที่ 8

การเปรียบเทียบอัตราค่าบริการการศึกษา
ระหว่างมหาวิทยาลัยทั้งในภาครัฐบาลและภาคเอกชน
ปีการศึกษา 2537

(บาทต่อหน่วยกิต)

สถาบันอุดมศึกษา	ค่าหน่วยกิต (ภาคปกติ/ฤดูร้อน)	ค่าหน่วยกิตวิชา ประเภทปฏิบัติ (ภาคปกติ/ฤดูร้อน)	ค่านำร่องมหาวิทยาลัย/ คณะ(บาทต่อปี)
1. ธรรมศาสตร์	100/150	100-200	-
2. เกษตรศาสตร์	60/80	120-180	1,000
3. ขอนแก่น	30/60	60	-
4. จุฬาลงกรณ์	100/200	200/400	850
5. เชียงใหม่	40/75	100/75	650
6. มหิดล	100/200	200/400	2,000
7. ศรีนครินทรวิโรฒ	60-150	50-200	800
8. ศิลปากร	70/140	100/200	400
9. สงขลานครินทร์	70/200	ไม่มีข้อมูล	1,200(1,500)
10. ABAC	700-2,000	-	2,500
11. กรุงเทพ	650-2,000	1,000-2,000	2,000
12. หอการค้าไทย	650-1,200	-	5,000
13. ธุรกิจบัณฑิตย์	600-2,000	-	500
14. รังสิต	800-5,000	-	3,000

ที่มา รวบรวมจากมหาวิทยาลัยต่างๆ

- หมายเหตุ**
- (1) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เก็บค่าหน่วยกิตวิชาประเภทปฏิบัติแตกต่างกันไปตามสาขาวิชา อัตราที่เรียกเก็บเป็นอัตราที่เพิ่มเติมจากอัตราปกติ
 - (2) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เก็บค่าหน่วยกิตวิชาประเภทปฏิบัติแตกต่างกันระหว่างสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ (หน่วยกิตละ 120 บาท) กับสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (หน่วยกิตละ 180 บาท)
 - (3) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเก็บค่าหน่วยกิตแตกต่างกันไปตามสาขา ทั้งวิชาบรรยาย วิชาภาคปฏิบัติ และวิชาฝึกสอนฝึกงาน
 - (4) มหาวิทยาลัยศิลปากรเก็บค่าหน่วยกิตสำหรับวิชาประสบการณ์วิชาชีพในสาขาเภสัชศาสตร์หน่วยกิตละ 300 บาท
 - (5) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เก็บค่านำร่องมหาวิทยาลัยเป็นรายภาค ภาคปกติภาคละ 600 บาท และภาคฤดูร้อน 300 บาท

- (6) มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญเก็บค่าหน่วยกิตแตกต่างตามสาขาวิชา ตั้งแต่หน่วยกิตละ 700 บาทในสาขาวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ จนถึงหน่วยกิตละ 2,000 บาทในสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์และวิทยาการคอมพิวเตอร์
- (7) มหาวิทยาลัยกรุงเทพเก็บค่าหน่วยกิตแตกต่างตามสาขาวิชา ตั้งแต่หน่วยกิตละ 650 บาทในกรณีทั่วไป จนถึงหน่วยกิตละ 1,000 บาทในสาขาวิชาวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์และวิศวกรรมไฟฟ้า และหน่วยกิตละ 2,000 บาทในวิชาศิลปนิพนธ์
- (8) มหาวิทยาลัยหอการค้าเก็บค่าหน่วยกิตแตกต่างตามสาขาวิชา ตั้งแต่หน่วยกิตละ 650 บาทในกรณีทั่วไป จนถึงหน่วยกิตละ 1,100 บาทในสาขาวิศวกรรมศาสตร์ และหน่วยกิตละ 1,200 บาทในสาขาวิชาการบริหารธุรกิจระหว่างประเทศ ภาคภาษาอังกฤษ
- (9) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตเก็บค่าหน่วยกิตแตกต่างตามสาขาวิชาตั้งแต่หน่วยกิตละ 600 บาทในกรณีทั่วไป จนถึงหน่วยกิตละ 2,000 บาทในสาขาวิศวกรรมศาสตร์
- (10) มหาวิทยาลัยรังสิตเก็บค่าหน่วยกิตแตกต่างตามสาขาวิชา ตั้งแต่หน่วยกิตละ 800 บาทในสาขาวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ไปจนถึงหน่วยกิตละ 5,000 บาทในสาขาวิชาแพทยศาสตร์

ตารางที่ 9

การเปรียบเทียบอัตราค่าบำรุงประเภทต่าง ๆ
ระหว่างมหาวิทยาลัยทั้งในภาครัฐบาลและภาคเอกชน
ปีการศึกษา 2537

(บาทต่อปี)

สถาบัน	ค่าบำรุงสุขภาพ (บาทต่อปี)	ค่าบำรุงกีฬา (บาทต่อปี)	ค่าบำรุงกิจกรรม (บาทต่อปี)	ค่าบำรุงห้องสมุด (บาทต่อปี)
1. ธรรมศาสตร์	50	50	100	400
2. เกษตรศาสตร์	-	-	100	600
3. ขอนแก่น	200	100	120	150
4. จุฬาลงกรณ์	-	-	350	500
5. เชียงใหม่	140(190)	100	100	500
6. มหิดล	700	-	600	300
7. ศรีนครินทรวิโรฒ	-	200	200	600
8. ศิลปากร	200	-	300	400
9. สงขลานครินทร์	200	-	200	440-600 (550-750)
10. ABAC	100	-	-	-
11. กรุงเทพ	400	1,000	1,200	1,000
12. หอการค้าไทย	-	-	-	-
13. ธุรกิจบัณฑิตย์	300	200	600	400
14. รังสิต	-	-	-	-

ที่มา รวบรวมจากมหาวิทยาลัยต่างๆ

- หมายเหตุ**
- (1) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เก็บค่าบำรุงสุขภาพเป็นรายภาค ภาคปกติ 70 บาท และภาคฤดูร้อน 50 บาท
 - (2) ค่าบำรุงกิจกรรมนักศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแยกแยะรายการระดับมหาวิทยาลัยกับระดับคณะ (200 + 150)
 - (3) ค่าบำรุงกิจกรรมนักศึกษาของมหาวิทยาลัยมหิดลประกอบด้วยรายการ "ค่ากิจกรรมนักศึกษาและกีฬา" (500 บาท) กับรายการค่ากิจกรรมนักศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรมและนันทนาการ (100 บาท)
 - (4) ค่าบำรุงห้องสมุดของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์แตกต่างไปตามสาขาวิชาและแตกต่างไปตามภาคการศึกษา โดยที่ภาคฤดูร้อนเก็บเพียงครึ่งหนึ่งของอัตราภาคปกติ
 - (5) ค่าบำรุงกิจกรรมนักศึกษาของมหาวิทยาลัยกรุงเทพและมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์รวมรายการค่าบำรุงสโมสรนักศึกษา และค่าบำรุงกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ตารางที่ 10

การเปรียบเทียบอัตราค่าธรรมเนียมพิเศษ

มหาวิทยาลัยของรัฐ

ปีการศึกษา 2537

(บาทต่อภาค หรือต่อปี)

สถาบัน	ค่าธรรมเนียมพิเศษ
1. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ - คณะวิศวกรรมศาสตร์	5,000 บาทต่อภาค
2. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	
2.1 คณะวิศวกรรมศาสตร์	5,000 บาทต่อภาค
2.2 คณะวิทยาศาสตร์ คณะสัตวแพทย์และคณะอุตสาหกรรมเกษตร	750 บาทต่อภาค
2.3 คณะเกษตรศาสตร์ คณะประมง และคณะวนศาสตร์	400 บาทต่อภาค
2.4 คณะเศรษฐศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ คณะสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์	250 บาทต่อภาค
3. มหาวิทยาลัยขอนแก่น	
3.1 คณะวิศวกรรมศาสตร์	5,000 บาทต่อภาค
3.2 คณะวิทยาศาสตร์ สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์	5,000 บาทต่อภาค
4. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	
- คณะวิศวกรรมศาสตร์	5,000 บาทต่อภาค
	2,000 บาทในภาคฤดูร้อน
5. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	
5.1 เทคโนโลยีและศิลปกรรมศาสตร์	2,500 บาทต่อภาค
5.2 กายภาพบำบัด แพทยศาสตร์และวัสดุศาสตร์	5,000 บาทต่อภาค
5.3 วิศวกรรมศาสตร์	10,000 บาทต่อภาค
6. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ธนบุรี	
- สถาบันพัฒนกรรมศาสตร์	20,000 บาทต่อปี
7. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ	
- วิศวกรรมศาสตร์	5,000 บาทต่อภาค

ที่มา รวบรวมจากมหาวิทยาลัยต่างๆ

หมายเหตุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเรียกการนี้ว่า "ค่าบำรุงสาขาวิชา"

ตารางที่ 11

โครงสร้างอัตราค่าบริการการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

มหาวิทยาลัยของรัฐ

ปีการศึกษา 2537

(บาทต่อปี)

	ธรรมศาสตร์	จุฬาลงกรณ์	เกษตรศาสตร์	มหิดล
1. ค่าหน่วยกิต	3,600	3,600	2,160	3,600
2. ค่าบำรุงห้องสมุด	400	500	600	300
3. ค่าบำรุงสุขภาพ	100	-	-	700
4. ค่าบำรุงกีฬา	50	-	-	-
5. ค่าบำรุงกิจกรรมนักศึกษา	50	350	100	600
6. ค่าบำรุงมหาวิทยาลัย	-	850	1,000	2,000
7. ค่าธรรมเนียมพิเศษ	(10,000)	-	500*	-
รวมค่าบริการการศึกษา	4,200 (14,200)	5,300	4,360	7,200

หมายเหตุ

- (1) ค่าบริการการศึกษาคำนวณโดยมีข้อสมมติว่า นักศึกษาเต็มเวลาลงทะเบียนปีละ 36 หน่วยกิตในภาคการศึกษาปกติ ไม่ลงทะเบียนในภาคฤดูร้อน และไม่ลงทะเบียนนิเทศภาคปฏิบัติ
- (2) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เก็บค่าธรรมเนียมพิเศษเฉพาะสาขาวิศวกรรมศาสตร์
- (3) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เก็บค่าธรรมเนียมพิเศษแตกต่างกันไปตามสาขาวิชา (ดูตารางที่ 10) ข้อมูลในตารางนี้จำกัดเฉพาะสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เมื่อคำนึงถึงค่าธรรมเนียมพิเศษที่ต่างกัน ค่าบริการการศึกษาของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เป็นดังนี้
 - (ก) วิศวกรรมศาสตร์ 13,860 บาทต่อปี
 - (ข) วิทยาศาสตร์ สัตวแพทย์ และอุตสาหกรรมเกษตร 5,360 บาทต่อปี
 - (ค) เกษตรศาสตร์ ประมง และวนศาสตร์ 4,660 บาทต่อปี
 - (ง) สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 4,360 บาทต่อปี

ตารางที่ 11 (ต่อ)

(บาทต่อปี)

	มศว.	ศิลปากร	ขอนแก่น	เชียงใหม่	สงขลา
1. ค่าหน่วยกิต	2,160*	2,520	1,080	1,440	2,520
2. ค่าบำรุงห้องสมุด	600	400	150	500	440*
3. ค่าบำรุงสุขภาพ	-	200	200	190	200
4. ค่าบำรุงกีฬา	200	-	100	100	-
5. ค่าบำรุงกิจกรรมนักศึกษา	200	300	120	100	200
6. ค่าบำรุงมหาวิทยาลัย	800	400	-	650	1,200
7. ค่าธรรมเนียมพิเศษ	(5,000)*	-	(10,000)*	(12,000)*	-
รวมค่าบริการการศึกษา	3,960 (8,960)	3,820	1,650 (11,650)	2,980 (14,980)	4,560

หมายเหตุ

- (4) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเก็บค่าหน่วยกิตแตกต่างตามสาขาวิชา การคำนวณ ในตารางนี้ยึดถืออัตราต่ำสุด คือหน่วยกิตละ 60 บาท (ดูตารางที่ 8) นอกจากนี้ ยังเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษแตกต่างตามสาขาวิชาอีกด้วย (ดูตารางที่ 10) ค่าบริการการศึกษาจำแนกตามสาขาวิชาเป็นดังนี้
(ก) สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และพลศึกษา	3,960 บาทต่อปี
(ข) วิทยาศาสตร์ ไม่ต่ำกว่า	4,320 บาทต่อปี
(ค) เทคโนโลยี ไม่ต่ำกว่า	9,320 บาทต่อปี
(ง) ศิลปกรรมศาสตร์ ไม่ต่ำกว่า	10,400 บาทต่อปี
(จ) วัสดุศาสตร์ ไม่ต่ำกว่า	14,320 บาทต่อปี
(ฉ) แพทยศาสตร์ ไม่ต่ำกว่า	17,200 บาทต่อปี
(ช) วิศวกรรมศาสตร์ ไม่ต่ำกว่า	27,200 บาทต่อปี
- (5) ในกรณีทั่วไป นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นเสียค่าบริการการศึกษาปีละ 1,650 บาท เฉพาะสาขาวิศวกรรมศาสตร์ และวิทยาการคอมพิวเตอร์เสียปีละ 11,650 บาท
- (6) ในกรณีทั่วไป นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่เสียค่าบริการการศึกษาปีละ 2,980 บาท เฉพาะสาขาวิศวกรรมศาสตร์ เสียปีละ 14,980 บาท
- (7) ค่าบำรุงห้องสมุดของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์มีอัตราแตกต่างตามสาขาวิชา โดยที่อัตราต่ำสุด 440 บาทต่อปี เป็นอัตราสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ อนึ่ง หากนักศึกษาลงทะเบียนในภาคฤดูร้อนจะต้องเสียค่าบำรุงมหาวิทยาลัยและค่าบำรุงห้องสมุดเพิ่มเติม

ตารางที่ 12
โครงสร้างอัตราค่าบริการการศึกษาระดับอุดมศึกษา
มหาวิทยาลัยเอกชน
ปีการศึกษา 2537

(บาทต่อปี)

	ABAC	กรุงเทพ	หอการค้า	ธุรกิจบัณฑิต	รังสิต
1. ค่าหน่วยกิต	25,200	23,400	23,400	21,600	28,800
2. ค่าบำรุงห้องสมุด	-	1,000	-	400	-
3. ค่าบำรุงสุขภาพ	100	400	-	300	-
4. ค่าบำรุงกีฬา	-	1,000	-	200	-
5. ค่าบำรุงกิจกรรมนักศึกษา	-	1,200	-	600	-
6. ค่าบำรุงมหาวิทยาลัย	2,500	2,000	5,000	500	3,000
7. ค่าธรรมเนียมพิเศษ	-	-	-	-	-
รวมค่าบริการการศึกษา	27,800	29,000*	28,400	23,600	31,800*

ที่มา รวบรวมจากมหาวิทยาลัยต่างๆ

หมายเหตุ

- (1) ค่าบริการการศึกษาคำนวณโดยมีข้อสมมติว่า นักศึกษาเต็มเวลาลงทะเบียนปีละ 36 หน่วยกิตในภาคการศึกษาปกติ ไม่ลงทะเบียนภาคฤดูร้อน และไม่ลงทะเบียนวิชาภาคปฏิบัติ
- (2) ค่าบริการการศึกษาของมหาวิทยาลัยกรุงเทพสำหรับสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ และวิทยาการคอมพิวเตอร์ จะสูงกว่าตัวเลขในตารางเกือบสองเท่า เนื่องจากเก็บค่าหน่วยกิต 1,000 บาท เทียบกับ 650 บาทในสาขาวิชาอื่นๆ
- (3) ตัวเลขของมหาวิทยาลัยรังสิตเป็นค่าบริการสำหรับนักศึกษาในปีแรกซึ่งเก็บหน่วยกิตละ 800 บาท โดยที่วิชาประจำคณะเก็บหน่วยกิตละ 1,000 - 1,500 บาท ดังนั้นค่าบริการการศึกษาสำหรับนักศึกษาชั้นปีสูงตกปีละ 39,000 - 57,000 บาท ยกเว้นสาขาแพทยศาสตร์ ซึ่งจะสูงกว่านี้กว่า 4 เท่า

ตารางที่ 13
ค่าบริการและดัชนีค่าบริการอุดมศึกษา
ปีการศึกษา 2537

(บาทต่อปี และ ABAC สาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ = 1.00)

สถาบันอุดมศึกษา	ค่าบริการการศึกษา	ดัชนีค่าบริการการศึกษา (ABAC = 1.00)
ก. ภาครัฐบาล		
1. ธรรมศาสตร์		
1.1 วิศวกรรมศาสตร์	14,200	0.51
1.2 สาขาวิชาอื่น	4,200	0.15
2. เกษตรศาสตร์		
2.1 วิศวกรรมศาสตร์	13,860	0.50
2.2 วิทยาศาสตร์ สัตวแพทย์ และ อุตสาหกรรมเกษตร	5,360	0.19
2.3 เกษตรศาสตร์ ประมงและวนศาสตร์	4,660	0.17
2.4 สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์	4,360	0.16
3. ขอนแก่น		
3.1 วิศวกรรมศาสตร์	11,650	0.42
3.2 คอมพิวเตอร์	11,650	0.42
3.3 สาขาวิชาอื่น ๆ	1,650	0.06
4. จุฬาลงกรณ์	5,300	0.19
5. เชียงใหม่		
5.1 วิศวกรรมศาสตร์	14,980	0.54
5.2 สาขาวิชาอื่น ๆ	2,980	0.11
6. มหิดล	7,200	0.26

ตารางที่ 13 (ต่อ)

(บาทต่อปี และ ABAC สาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ = 1.00)

สถาบันอุดมศึกษา	ค่าบริการการศึกษา	ดัชนีค่าบริการการศึกษา (ABAC = 1.00)
7. ศรีนครินทรวิโรฒ		
7.1 สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์และพลศึกษา	3,960	0.14
7.2 วิทยาศาสตร์	4,320	0.15
7.3 เทคโนโลยี	9,320	0.33
7.4 ศิลปกรรมศาสตร์	10,400	0.37
7.5 วัสดุศาสตร์	14,320	0.51
7.6 แพทยศาสตร์	17,200	0.62
7.7 วิศวกรรมศาสตร์	27,200	0.98
8. ศิลปากร		
8.1 เกษศาสตร์	5,890	0.21
8.2 สาขาวิชาอื่น ๆ	3,820	0.14
9. สงขลานครินทร์	4,560	0.16
ข. ภาคเอกชน		
10. ABAC	27,800	1.00
11. กรุงเทพ	29,000	1.04
12. หอการค้า	28,400	1.02
13. ธุรกิจบัณฑิตย์	23,600	0.85
14. รังสิต	37,200	1.34

ที่มา ตารางที่ 11 และ 12

- หมายเหตุ (1) ค่าบริการการศึกษาที่ปรากฏในตารางนี้เป็นประมาณการขั้นต่ำ ความจำกัดของเวลาทำให้ไม่สามารถหาข้อมูล
หลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งมาใช้ประกอบการคำนวณได้ ดังนั้น การคำนวณในกรณีทั่วไปจึงมีได้
ค่านิ่งถึงวิชาภาคปฏิบัติ ซึ่งมีค่าหน่วยกิตสูงกว่าวิชาบรรยาย
- (2) ค่าบริการเกษตรศาสตร์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร คำนวณโดยมีข้อสมมติว่าวิชาภาคปฏิบัติมีจำนวน 25 % ของ
หลักสูตร
- (3) ค่าบริการการศึกษาของมหาวิทยาลัยเอกชนในตารางนี้ จำกัดเฉพาะสาขาวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
- (4) ค่าบริการการศึกษาของมหาวิทยาลัยรังสิต คำนวณโดยมีข้อสมมติว่า วิชาพื้นฐานมีจำนวน 25% ของจำนวน
หน่วยกิตตลอดหลักสูตร

ตารางที่ 14

การปรับค่าบริการอุดมศึกษาระดับปริญญาตรี

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2538 - 2540

	2537	2538	2539	2540
<i>ก. อัตราค่าบริการการศึกษา</i>				
1. ค่าจดทะเบียนศึกษาลักษณะวิชา (บาทต่อหน่วยกิต)				
1.1 ภาคการศึกษาปกติ	100	200	250	300
1.2 ภาคฤดูร้อน	150	300	375	450
2. ค่าจดทะเบียนนักศึกษาลักษณะวิชา ที่ต้องใช้ห้องปฏิบัติการหรือ เครื่องมือพิเศษ (บาทต่อวิชา เพิ่มเติมจากข้อ 1)				
	100-200	150-250	200-300	250-350
3. ค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อการ พัฒนา (บาทต่อปี)				
	-	1,800 ถึง 9,000	3,600 ถึง 10,800	5,400 ถึง 12,600
<i>ข. อัตราค่าบริการ</i>				
4. ค่าบำรุงสุขภาพ				
	50	100	200	400
5. ค่าบำรุงกีฬา				
	50	100	200	400
6. ค่าบำรุงกิจกรรมนักศึกษา				
	100	200	300	400
7. ค่าบำรุงห้องสมุด				
	400	500	650	800
8. ค่าบำรุงมหาวิทยาลัย				
8.1 ค่าสาธารณูปการ				
	-	100	200	300
8.2 ค่าอุปกรณ์การเรียนการสอน				
	-	100	200	300

ตารางที่ 14 (ต่อ)

	2537	2538	2539	2540
<i>ค.อัตราค่าธรรมเนียม</i>				
10. ค่าขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษา (ชำระครั้งเดียว)	200	300	400	500
11. ค่าประกันอุบัติเหตุ (บาทต่อปี)	100	150	200	250
12. ค่ารักษาสถานภาพนักศึกษา (บาทต่อภาคการศึกษา)	100	200	300	400
13. ค่ารักษาสถานภาพนักศึกษาในกรณี ถูกพักการศึกษา	200	400	600	800
14. ค่าธรรมเนียมการคืนสภาพนักศึกษา ภายหลังจากถูกลบชื่อตามข้อบังคับ ว่าด้วยวินัยนักศึกษา	200	400	600	800
15. ค่าเอกสารการลงทะเบียน				
15.1 ภาคแรกที่เข้าศึกษา	185	200		
15.2 ภาคการศึกษาปกติ	10	20		
15.3 ภาคฤดูร้อน	5	10		
16. ค่าขึ้นทะเบียนปริญญาบัตร	400	500	600	700
17. ค่าใบรับรองผลการศึกษา (บาทต่อชุด)	10	20	30	40

ตารางที่ 15

เป้าหมายค่าบริการการศึกษาที่ต้องการเก็บเพิ่มเติม
เพื่อเป็นฐานในการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อการพัฒนา
จำแนกตามสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2538 - 2540

(บาทต่อหน่วยกิต)

กลุ่มวิชา	2538	2539	2540
กลุ่ม (ก) แพทยศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์	400	450	500
กลุ่ม (ข) พาณิชยศาสตร์และการบัญชี (ทุกสาขาวิชา) ศาสตร์คอมพิวเตอร์	200	250	300
กลุ่ม (ค) เศรษฐศาสตร์ วารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน ภาษาญี่ปุ่น ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ ภาษาและวรรณคดีอังกฤษ	150	200	250
กลุ่ม (ง) นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ (ทุกสาขาวิชา) จิตวิทยา การละคร สติ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร คณิตศาสตร์ประยุกต์	100	150	200
กลุ่ม (จ) สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สังคมสงเคราะห์ศาสตร์(ทุกสาขาวิชา) ภาษารัสเซีย ภาษาศาสตร์ ภาษาไทย บรรณารักษศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ปรัชญา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์สุขภาพ เทคโนโลยีชนบท เทคโนโลยีการเกษตรเคมี ฟิสิกส์อิเล็กทรอนิกส์ เทคโนโลยีชีวภาพ	50	100	150

ตารางที่ 16

ค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อการพัฒนาของกลุ่มวิชาต่าง ๆ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2538 - 2540

(บาทต่อปี)

กลุ่มวิชา	2538	2539	2540
กลุ่ม (ก)	14,400	16,200	18,000
(ข)	7,200	9,000	10,800
(ค)	5,400	7,200	9,000
(ง)	3,600	5,400	7,200
(จ)	1,800	3,600	5,400

หมายเหตุ

- (1) ค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อการพัฒนา = อัตราค่าธรรมเนียมประจำกลุ่มวิชา x 36
- (2) การคำนวณมีข้อสมมติว่า นักศึกษาลงทะเบียนลักษณะวิชาตัวเฉลี่ยปีละ 36 หน่วยกิต
- (3) อัตราค่าธรรมเนียมประจำกลุ่มวิชามาจากตารางที่ 15

ตารางที่ 17

อัตราค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อการพัฒนา

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

จำแนกตามสาขาวิชา

ปีการศึกษา 2538 - 2540

(บาทต่อปี)

สาขาวิชา	2538	2539	2540
1. นิติศาสตร์	3,600	5,400	7,200
2. พาณิชยศาสตร์และการบัญชี (ทุกสาขาวิชา)	7,200	9,000	10,800
3. รัฐศาสตร์ (ทุกสาขา)	3,600	5,400	7,200
4. เศรษฐศาสตร์	5,400	7,200	9,000
5. สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา	1,800	3,600	5,400
6. สังคมสงเคราะห์ศาสตร์(ทุกสาขาวิชา)	1,800	3,600	5,400
7. วารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน	5,400	7,200	9,000
8. ศิลปศาสตร์			
- จิตวิทยา	3,600	5,400	7,200
- ภาษาฝรั่งเศส	5,400	7,200	9,000
- ภาษาเยอรมัน	5,400	7,200	9,000
- ภาษาญี่ปุ่น	5,400	7,200	9,000
- ภาษาจีน	5,400	7,200	9,000
- ภาษาอังกฤษ	5,400	7,200	9,000
- ภาษาและวรรณคดีอังกฤษ	5,400	7,200	9,000
- ภาษารัสเซีย	1,800	3,600	5,400
- ภาษาศาสตร์	1,800	3,600	5,400
- ภาษาไทย	1,800	3,600	5,400
- การละคร	3,600	5,400	7,200
- บรรณารักษศาสตร์	1,800	3,600	5,400
- ภูมิศาสตร์	1,800	3,600	5,400
- ประวัติศาสตร์	1,800	3,600	5,400
- ปรัชญา	1,800	3,600	5,400

ตารางที่ 17 (ต่อ)

(บาทต่อปี)

สาขาวิชา	2538	2539	2540
9. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี			
9.1 ศาสตร์คอมพิวเตอร์	7,200	9,000	10,800
9.2 สถิติ	3,600	5,400	7,200
9.3 คณิตศาสตร์	1,800	3,600	5,400
9.4 วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม	1,800	3,600	5,400
9.5 วิทยาศาสตร์สุขภาพ	1,800	3,600	5,400
9.6 เทคโนโลยีชนบท	1,800	3,600	5,400
9.7 เทคโนโลยีการเกษตร	1,800	3,600	5,400
9.8 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอาหาร	3,600	5,400	7,200
9.9 เคมี	1,800	3,600	5,400
9.10 คณิตศาสตร์ประยุกต์	3,600	5,400	7,200
9.11 ฟิสิกส์อิเล็กทรอนิกส์	1,800	3,600	5,400
9.12 เทคโนโลยีชีวภาพ	1,800	3,600	5,400
10. วิศวกรรมศาสตร์ (ทุกสาขาวิชา)	14,400	16,200	18,000
11. แพทยศาสตร์	14,400	16,200	18,000

ตารางที่ 18
รายจ่ายค่าบริการการศึกษา กลุ่ม (ก)
นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2538 - 2540

(บาทต่อปี)

รายการ	2538	2539	2540
1. ค่าหน่วยกิต	7,200	9,000	10,800
2. ค่าบำรุงห้องสมุด	500	650	800
3. ค่าบำรุงสุขภาพ	100	200	400
4. ค่าบำรุงกีฬา	100	200	400
5. ค่าบำรุงกิจกรรมนักศึกษา	200	300	400
6. ค่าบำรุงมหาวิทยาลัย	200	400	600
7. ค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อการพัฒนา	14,400	16,200	18,000
รวม	22,700	26,950	42,200

ที่มา ตารางที่ 14 และตารางที่ 16

หมายเหตุ (1) ค่าหน่วยกิตคำนวณโดยมีข้อสมมติว่า นักศึกษาลงทะเบียน 36 หน่วยกิตต่อปี
 (2) กลุ่ม (ก) ประกอบด้วยสาขาวิชาแพทยศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์

ตารางที่ 19
รายจ่ายค่าบริการการศึกษา กลุ่ม (ข)
นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2538 - 2540

(บาทต่อปี)

รายการ	2538	2539	2540
1. ค่าหน่วยกิต	7,200	9,000	10,800
2. ค่าบำรุงห้องสมุด	500	650	800
3. ค่าบำรุงสุขภาพ	100	200	400
4. ค่าบำรุงกีฬา	100	200	400
5. ค่าบำรุงกิจกรรมนักศึกษา	200	300	400
6. ค่าบำรุงมหาวิทยาลัย	200	400	600
7. ค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อการพัฒนา	7,200	9,000	10,800
รวม	15,500	19,750	24,200

ที่มา ตารางที่ 14 และตารางที่ 16

หมายเหตุ (1) ค่าหน่วยกิตคำนวณโดยมีข้อสมมติว่า นักศึกษาลงทะเบียน 36 หน่วยกิตต่อปี
 (2) กลุ่ม (ข) ประกอบด้วยสาขาวิชาพาณิชยศาสตร์และการบัญชี และศาสตร์คอมพิวเตอร์

ตารางที่ 20

รายจ่ายค่าบริการการศึกษา กลุ่ม (ค)

นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2538 - 2540

(บาทต่อปี)

รายการ	2538	2539	2540
1. ค่าหน่วยกิต	7,200	9,000	10,800
2. ค่าบำรุงห้องสมุด	500	650	800
3. ค่าบำรุงสุขภาพ	100	200	400
4. ค่าบำรุงกีฬา	100	200	400
5. ค่าบำรุงกิจกรรมนักศึกษา	200	300	400
6. ค่าบำรุงมหาวิทยาลัย	200	400	600
7. ค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อการพัฒนา	5,400	7,200	9,000
รวม	13,700	17,950	22,400

ที่มา ตารางที่ 14 และตารางที่ 16

หมายเหตุ (1) ค่าหน่วยกิตคำนวณโดยมีข้อสมมติว่า นักศึกษาลงทะเบียน 36 หน่วยกิตต่อปี
 (2) กลุ่ม (ค) ประกอบด้วยสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ วารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน ภาษาญี่ปุ่น ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ ภาษาวรรณคดีอังกฤษ

ตารางที่ 21

รายจ่ายค่าบริการการศึกษา กลุ่ม (ง)

นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2538 - 2540

(บาทต่อปี)

รายการ	2538	2539	2540
1. ค่าหน่วยกิต	7,200	9,000	10,800
2. ค่าบำรุงห้องสมุด	500	650	800
3. ค่าบำรุงสุขภาพ	100	200	400
4. ค่าบำรุงกีฬา	100	200	400
5. ค่าบำรุงกิจกรรมนักศึกษา	200	300	400
6. ค่าบำรุงมหาวิทยาลัย	200	400	600
7. ค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อการพัฒนา	3,600	5,400	7,200
รวม	11,900	16,150	20,600

ที่มา ตารางที่ 14 และตารางที่ 16

หมายเหตุ (1) ค่าหน่วยกิตคำนวณโดยมีข้อสมมติว่า นักศึกษาลงทะเบียน 36 หน่วยกิตต่อปี
(2) กลุ่ม(ง) ประกอบด้วยสาขาวิชานิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ จิตวิทยา การละคอน สถิติ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การอาหาร และคณิตศาสตร์ประยุกต์

ตารางที่ 22
รายจ่ายค่าบริการการศึกษา กลุ่ม (จ)
นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2538 - 2540

(บาทต่อปี)

รายการ	2538	2539	2540
1. ค่าหน่วยกิต	7,200	9,000	10,800
2. ค่าบำรุงห้องสมุด	500	650	800
3. ค่าบำรุงสุขภาพ	100	200	400
4. ค่าบำรุงกีฬา	100	200	400
5. ค่าบำรุงกิจกรรมนักศึกษา	200	300	400
6. ค่าบำรุงมหาวิทยาลัย	200	400	600
7. ค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อการพัฒนา	1,800	3,600	5,400
รวม	10,100	14,350	18,800

ที่มา ตารางที่ 14 และตารางที่ 16

หมายเหตุ (1) ค่าหน่วยกิตคำนวณโดยมีข้อสมมติว่า นักศึกษาลงทะเบียน 36 หน่วยกิตต่อปี
 (2) กลุ่ม (จ) ประกอบด้วยสาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ภาษารัสเซีย ภาษาศาสตร์ ภาษาไทย บรรณารักษศาสตร์ ภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์ ปรัชญา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์สุขภาพ เทคโนโลยีชนบท เทคโนโลยีการเกษตร เทคโนโลยีชีวภาพ เคมี และฟิสิกส์อิเล็กทรอนิกส์

ตารางที่ 23
ค่าบริการการศึกษาเทียบกับต้นทุนแปรผันตัวเฉลี่ย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2538 - 2540

	2538	2539	2540
1. ต้นทุนแปรผันตัวเฉลี่ย (บาทต่อปี)	50,925	57,372	64,636
2. ค่าบริการการศึกษา (บาทต่อปี)			
กลุ่ม (ก)	22,700	26,950	42,200
กลุ่ม (ข)	15,500	19,750	24,200
กลุ่ม (ค)	13,700	17,950	22,400
กลุ่ม (ง)	11,900	16,150	20,600
กลุ่ม (จ)	10,100	14,350	18,800
3. ค่าบริการการศึกษาคิดเป็นร้อยละของ ต้นทุนแปรผันตัวเฉลี่ย			
กลุ่ม (ก)	44.57	46.97	65.29
กลุ่ม (ข)	30.44	34.42	37.44
กลุ่ม (ค)	26.90	31.29	34.66
กลุ่ม (ง)	23.37	28.15	31.87
กลุ่ม (จ)	19.83	25.01	29.09

- ที่มา**
- (1) ประมาณการต้นทุนแปรผันตัวเฉลี่ยระหว่างปีการศึกษา 2531 - 2536 มาจากตารางที่ 4
 - (2) ค่าบริการการศึกษา กลุ่ม (ก) ถึงกลุ่ม (จ) มาจากตารางที่ 18 และตารางที่ 22

หมายเหตุ

- (1) ต้นทุนแปรผันตัวเฉลี่ยเป็นตัวเฉลี่ยต่อ Abstract Student ต้นทุนแปรผันครอบคลุมรายจ่ายจากงบประมาณแผ่นดินและงบพิเศษของมหาวิทยาลัย ส่วนจำนวน Abstract Student ครอบคลุมระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา
- (2) ประมาณการต้นทุนแปรผันตัวเฉลี่ยคำนวณโดยมีข้อสมมติว่า มีอัตราการเติบโตปีละ 12.66 % ซึ่งเป็นอัตราการเติบโตเฉลี่ยระหว่างปี 2532 - 2536

ตารางที่ 24

ประมาณการรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการปรับโครงสร้างอัตราค่าบริการอุดมศึกษา

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2538 - 2540

(ล้านบาท)

รายการ	2538	2539	2540
1. ค่าหน่วยกิต	10.800	27.000	48.600
2. ค่าบำรุงห้องสมุด	0.300	1.050	2.250
3. ค่าบำรุงสุขภาพ	0.150	0.600	1.650
4. ค่าบำรุงกีฬา	0.150	0.600	1.650
5. ค่าบำรุงกิจกรรมนักศึกษา	0.300	0.900	1.800
6. ค่าบำรุงมหาวิทยาลัย	0.600	1.800	3.600
7. ค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อการพัฒนา	15.363	51.489	62.289
รวม	27.663	83.439	121.839

ที่มา ประมาณการจากตารางที่ 18 ถึง 22

หมายเหตุ ประมาณการจากจำนวนนักศึกษารับเข้าปีละ 3,000 คน เป็นประมาณการขั้นต่ำ โดยไม่รวมการศึกษาคฤศรอุดร และการศึกษาวิชาภาคปฏิบัติ

ภาคผนวก

มติสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ว่าด้วยการปรับโครงสร้างอัตราค่าบริการการศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2538

สภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในการประชุมเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2537 มีมติให้ปรับอัตราค่าบริการการศึกษาระดับปริญญาตรี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ก. การปรับค่าบริการอุดมศึกษา

1. อนุมัติปรับค่าบริการอุดมศึกษาทุกรายการในปีการศึกษา 2538 ดังรายละเอียดในตารางผนวกที่ 1

2. อนุมัติเก็บค่าบริการอุดมศึกษารายการใหม่ 2 รายการในปีการศึกษา 2538 คือ

2.1 ค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อการพัฒนา

2.2 ค่าบำรุงมหาวิทยาลัย

ดังรายละเอียดในตารางผนวกที่ 2 และ 3

ข. การบังคับใช้โครงสร้างใหม่

1. ค่าบริการการศึกษาอัตราใหม่ให้บังคับใช้กับนักศึกษาที่เข้ามาหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์นับตั้งแต่ปีการศึกษา 2538 เป็นต้นไป โครงสร้างที่ปรับเปลี่ยนใหม่จะบังคับใช้กับนักศึกษาใหม่ที่เข้ามาหาวิทยาลัยและบังคับใช้ตลอดอายุขัยความเป็นนักศึกษา โดยไม่บังคับใช้ย้อนหลัง

2. บรรดาค่าบำรุงในหมวด (ข) ให้เก็บจากนักศึกษาระดับปริญญาตรีทุกคนในทุกสาขาวิชา รวมทั้งนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีนานาชาติแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และนักศึกษาโครงการจัดการศึกษาพิเศษที่มีลักษณะเป็นโครงการเลี้ยงตัวเอง โดยที่ค่าบำรุงเหล่านี้ถือเป็นรายได้ของมหาวิทยาลัยส่วนกลาง

ค. เงื่อนไขการใช้รายได้จากค่าบริการ

(1) ค่าหน่วยกิต ค่าบำรุงมหาวิทยาลัย และบรรดาค่าธรรมเนียมในหมวด (ค) ในตารางที่ 1 ถือเป็นรายได้ของมหาวิทยาลัย ซึ่งจะนำไปใช้ในการใดก็ได้

(2) ค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อการพัฒนาจัดต้องแบ่งปีระหว่างมหาวิทยาลัยส่วนกลางกับคณะ/สาขาวิชาในสัดส่วน 30 ต่อ 70

(2.1) มหาวิทยาลัยจะกันเงินอย่างน้อยร้อยละ 5 ของค่าธรรมเนียมการศึกษา เพื่อการพัฒนาหรือจำนวนไม่น้อยกว่าปีละ 1 ล้านบาท เพื่อนำเข้ากองทุนมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์

(2.2) คณะ/สาขาวิชาที่ต้องการใช้รายได้จากค่าธรรมเนียมรายการนี้จำเป็นต้องเสนอ แผนงานพัฒนาต่อคณะกรรมการพัฒนามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เพื่อขอความเห็นชอบ

(2.3) สำนัก/สถาบัน/ หรือคณะ/สาขาวิชาที่ไม่มีหรือมีรายได้จากค่าธรรมเนียมนี้ น้อยอาจเสนอแผนงานพัฒนาเพื่อใช้งบพัฒนาจากส่วนกลาง

อนึ่ง เนื่องจากคณะวิศวกรรมศาสตร์ได้จัดเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษอยู่ก่อนแล้ว การปรับ โครงสร้างอัตราค่าบริการการศึกษาครั้งนี้ อนุโลมให้คณะวิศวกรรมศาสตร์เก็บค่าธรรมเนียมพิเศษ ไว้เต็ม 100% ต่อเมื่อการปรับค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อการพัฒนาครั้งต่อไป จึงจะนำคณะ วิศวกรรมศาสตร์เข้าสู่ระบบ 70 ต่อ 30

(3) รายได้จากค่าบำรุงสุขภาพจิตต้องนำไปใช้จัดบริการการแพทย์สำหรับนักศึกษา

(4) รายได้จากค่าบำรุงกีฬาจิตต้องนำไปจัดสรรบริการกีฬาแก่นักศึกษา

(5) รายได้จากค่าบำรุงกิจกรรมนักศึกษาจิตต้องนำไปใช้ในการประกอบกิจกรรม ทั้งในและนอกหลักสูตรของนักศึกษา

(6) รายได้จากค่าบำรุงห้องสมุดจิตต้องนำไปใช้จ่ายในด้านการห้องสมุด อนึ่ง รายได้ จากค่าบำรุงห้องสมุดส่วนที่เกินกว่าที่เรียกเก็บในปีการศึกษา 2537 ตลอดช่วงปีการศึกษา 2538- 2540 จักต้องกันสำหรับใช้จ่ายในการจัดและพัฒนาระบบห้องสมุดในอาคารธรรมศาสตร์ 60 ปี

(7) มหาวิทยาลัยจะกันเงินรายได้จากค่าหน่วยกิตประมาณร้อยละ 10 มาจัดสรรเป็น ทุนการศึกษาสำหรับนักศึกษายากจน

ง. เรื่องอื่นๆ

ขออนุมัติแก้ไขข้อบังคับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ว่าด้วยการศึกษาชั้นปริญญาตรี พ.ศ. 2514 ข้อ 10 เป็นดังนี้

"ข้อ 10 ค่าธรรมเนียม

ค่าธรรมเนียมที่นักศึกษาจะต้องชำระให้เป็นไปตามระเบียบมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ว่า ด้วยอัตราค่าธรรมเนียมการศึกษาชั้นปริญญาตรี"

ตารางผนวกที่ 1
การปรับค่าบริการอุดมศึกษาระดับปริญญาตรี
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2538

	2537	2538
ก. อัตราค่าบริการ		
1. ค่าจดทะเบียนศึกษาลักษณะวิชา (บาทต่อหน่วยกิต)		
1.1 ภาคการศึกษาปกติ	100	200
1.2 ภาคฤดูร้อน	150	300
2. ค่าจดทะเบียนนักศึกษาลักษณะวิชาที่ต้องใช้ห้องปฏิบัติการหรือเครื่องมือพิเศษ (บาทต่อวิชา เพิ่มเติมจากข้อ 1)	100-200	150-250
3. ค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อการพัฒนา (บาทต่อภาคการศึกษา)	-	1,500-5,000
ข. อัตราค่าบำรุง		
4. ค่าบำรุงสุขภาพ	50	100
5. ค่าบำรุงกีฬา	50	100
6. ค่าบำรุงกิจกรรมนักศึกษา	100	200
7. ค่าบำรุงห้องสมุด	400	750
8. ค่าบำรุงมหาวิทยาลัย		
8.1 ค่าสาธารณูปการ	-	100
8.2 ค่าอุปกรณ์การเรียนการสอน	-	100
ค. อัตราค่าธรรมเนียม		
10. ค่าขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษา (ชำระครั้งเดียว)	200	300
11. ค่าประกันอุบัติเหตุ (บาทต่อปี)	100	150
12. ค่ารักษาสถานภาพนักศึกษา (บาทต่อภาคการศึกษา)	100	200
13. ค่ารักษาสถานภาพนักศึกษาในกรณีถูกพักการศึกษา	200	400
14. ค่าธรรมเนียมการคืนสภาพนักศึกษาภายหลังจากถูกลบชื่อตามข้อบังคับว่าด้วยวินัยนักศึกษา	200	400
15. ค่าเอกสารการลงทะเบียน		
15.1 ภาคแรกที่เข้าศึกษา	185	200
15.2 ภาคการศึกษาปกติ	10	20
15.3 ภาคฤดูร้อน	5	10
16. ค่าขึ้นทะเบียนปริญญาบัตร	400	500
17. ค่าใบรับรองผลการศึกษา (บาทต่อชุด)	10	20

ตารางผนวกที่ 2

ค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อการพัฒนาของกลุ่มวิชาต่างๆ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2538

(บาทต่อภาคการศึกษาปกติ)

กลุ่มวิชา	2538
กลุ่ม (ก)	5,000
(ข)	3,000
(ค)	2,000
(ง)	1,500

หมายเหตุ

กลุ่ม (ก) ประกอบด้วยแพทยศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์

กลุ่ม (ข) ประกอบด้วยพาณิชยศาสตร์และการบัญชี และศาสตร์คอมพิวเตอร์

กลุ่ม (ค) ประกอบด้วยเศรษฐศาสตร์ และวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน

กลุ่ม (ง) ประกอบด้วยนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ ศิลปศาสตร์ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ยกเว้นศาสตร์
คอมพิวเตอร์)

ตารางผนวกที่ 3
อัตราค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อการพัฒนา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
จำแนกตามสาขาวิชา
ปีการศึกษา 2538

(บาทต่อภาคการศึกษาปกติ)

สาขาวิชา	2538
1. นิติศาสตร์	1,500
2. พาณิชยศาสตร์และการบัญชี (ทุกสาขาวิชา)	3,000
3. รัฐศาสตร์ (ทุกสาขา)	1,500
4. เศรษฐศาสตร์	2,000
5. สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา	1,500
6. สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ (ทุกสาขาวิชา)	1,500
7. วารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน	2,000
8. ศิลปศาสตร์	1,500
9. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	
9.1 ศาสตร์คอมพิวเตอร์	3,000
9.2 สาขาวิชาอื่นๆ	1,500
10. วิศวกรรมศาสตร์ (ทุกสาขาวิชา)	5,000
11. แพทยศาสตร์	5,000

ตารางภาคผนวกที่ 4
การเปลี่ยนแปลงค่าบริการการศึกษาระดับปริญญาตรี
ปีการศึกษา 2538

(บาทต่อปี)

รายการ	2537	2538			
		ก	ข	ค	ง
1. ค่าหน่วยกิต	3,600	7,200	7,200	7,200	7,200
2. ค่าบำรุงห้องสมุด	400	750	750	750	750
3. ค่าบำรุงสุขภาพ	50	100	100	100	100
4. ค่าบำรุงกีฬา	50	100	100	100	100
5. ค่าบำรุงกิจกรรมนักศึกษา	100	200	200	200	200
6. ค่าบำรุงมหาวิทยาลัย	-	200	200	200	200
7. ค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อการพัฒนา	(10,000)	10,000	6,000	4,000	3,000
รวมค่าบริการการศึกษา	4,200 (14,200)	18,550	14,550	12,550	11,550

หมายเหตุ ในปีการศึกษา 2537 เฉพาะคณะวิศวกรรมศาสตร์เท่านั้นที่มีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษ